

Senat na rzecz Polonii w 2010 roku

Szanowni Państwo,

Ojczyzna to przestrzeń duchowa. Myślę o tym zawsze, ilekroć spotykam się z moimi rodakami na Litwie, Ukrainie, w Kanadzie czy Argentynie. Ukształtowała nas ta sama historia, ten sam język i kultura. Niezależnie od tego, gdzie mieszkamy – w Polsce czy poza nią – Ojczyzna tkwi w nas. Senat RP od ponad 20 lat podtrzymuje więzi z Polakami za granicą. Marszałek Senatu kształtuje politykę wobec Polonii i Polaków za granicą w dialogu z organizacjami polonijnymi ze wszystkich kontynentów.

Zaczynaliśmy od pomocy charytatywnej kierowanej na Wschód oraz budowy więzi demokratycznej Polski z emigracją niepodległościową na Zachodzie. Wraz z krzepnięciem gospodarki rynkowej w Polsce Senat zaczął dysponować większymi środkami na współpracę z Polonią oraz na opiekę nad Polakami za wschodnią granicą. Powstałe tam wolne państwa przeważnie respektują prawa mniejszości. Niechlubnym wyjątkiem jest Białoruś, gdzie powszechnie łamane są prawa wszystkich obywateli, w tym i tamtejszych Polaków.

Po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej Polacy zaczęli korzystać ze swobody przepływu pracowników w Europie. Senat dostosował do tej sytuacji kierunki i formy wsparcia. W ostatnich latach kładł nacisk na współpracę z Polakami za granicą oraz Polonią. Polacy za granicą i Polonia stanowią ogromny kapitał dla naszego państwa. Ci, którzy odnieśli sukces w kraju zamieszkania, są najlepszą wizytówką i promocją Polski. Zależy nam na tym, by Polacy kształcili się, budowali swoje kariery w krajach osiedlenia, by tam angażowali się w życie społeczne i polityczne, by tam tworzyli elity. Chodzi jednak i o to, by utrzymali więzi z Polską, by służyli jej swoją wiedzą i umiejętnościami. Myślę, że teraz, kiedy Polacy mają oparcie w wolnej i demokratycznej ojczyźnie i kiedy wsparcie dla nich jest trwałym elementem polityki, łatwiej jest im budować swoją pozycję za granicą.

Folder, który Państwu przekazujemy, dokumentuje najważniejsze działania Senatu w 2010 r. na rzecz Polonii i Polaków poza granicami kraju. Będziemy tę działalność kontynuować, licząc na lepszą współpracę z rodakami żyjącymi poza granicami.

Bogdan Borusewicz
marszałek Senatu RP

SENAT OPIEKUNEM POLONII

Nawiązując do tradycji okresu międzywojennego, odrodzony 4 czerwca 1989 r. Senat Rzeczypospolitej Polskiej roztoczył opiekę nad Polonią i Polakami za granicą. Od ponad 20 lat koncentruje się na udzielaniu pomocy naszym rodakom w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym. Sejm i Senat w uznaniu zasług Polonii w odzyskaniu przez Polskę niepodległości zapisały ten obowiązek w Konstytucji RP.

Polakom, którzy stworzyli rząd na uchodźstwie, zawdzięczamy, że zachowana została ciągłość bytu niepodległego państwa polskiego. Jesteśmy im winni wdzięczność za działania na rzecz Polski w czasie II wojny światowej, za pomoc charytatywną, którą Polacy za granicą organizowali aż do 1989 r., i wspieranie „Solidarności”, a także za to, że byli orędownikami przyjęcia Polski do NATO i Unii Europejskiej.

Senat roztoczył opiekę nad Polakami pozostawionymi w ZSRR. Państwo polskie czuło się zobowiązane do pomocy naszym rodakom, którzy nigdy Polski nie opuścili. Na skutek dramatycznych dziejów i przesunięcia granic przyszło im żyć z dala od kraju. Prześladowani za pochodzenie, pod obcą władzą skazani na niedostatek, nie wyrzekli się swojej ojczyzny.

Działalność Senatu na rzecz Polonii i Polaków poza granicami doprowadziła do stworzenia trwałych więzi między krajem a diasporą.

Opieka Senatu przybierała różne formy, w zależności od sytuacji naszej diaspory w krajach zamieszkania. Innej pomocy potrzebowali nasi rodacy zza wschodniej granicy, w krajach, gdzie demokracja stawiała pierwsze kroki i prawa człowieka nie były respektowane, a pochodzenie utrudniało swobodę działania i zamykało możliwość robienia kariery, innego kontaktu z Macierzą oczekiwali Polacy od lat żyjący w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, którzy raczej wspierali kraj niż potrzebowali pomocy, inaczej należało pomagać Polonii w Ameryce Południowej, gdzie stare pokolenie odchodziło, a młode nie mówiło po polsku. Najpierw zmiany polityczne na Wschodzie, umacnianie się demokracji, a po latach fala nowej migracji do krajów Unii Europejskiej wymagały nowego spojrzenia na pomoc dla Polonii.

Od kilku lat Senat modyfikuje formy opieki nad Polonią. Oczekuje, że pomoc będzie wyzwalała aktywność naszych rodaków: w integrowaniu środowiska Polaków poza granicami, we wzajemnym

wspieraniu się, w tworzeniu elit, a także w poszukiwaniu dodatkowych źródeł finansowania zadań na rzecz Polonii. Senat dużo uwagi poświęca młodemu pokoleniu Polonii. W interesie naszego państwa bowiem jest nie tracić kontaktu z młodymi ludźmi urodzonymi już poza Polską albo tymi, którzy niedawno opuścili kraj. Dlatego państwo polskie inwestuje w edukację, naukę języka polskiego, ośrodki kultury polskiej. Senat pracuje nad tym, by zaoferować takie formy współpracy z Polską, które nie tylko podtrzymują więzi diaspory z krajem, ale zaszczepią poczucie obowiązku wobec Ojczyzny.

W obecnej kadencji Senatu pojawiły się nowe formy współpracy z Polonią.

POLONIJNI LIDERZY

Od kilku lat Senat inwestuje w kształcenie liderów polonijnych. W 2009 r. wsparł Stowarzyszenie „Szkoła Liderów”, które realizuje projekt adresowany do młodych, aktywnych społecznie, politycznie lub kulturalnie przedstawicieli Polonii i Polaków mieszkających za granicą. Celem szkoły jest rozwój kompetencji leaderskich uczestników, dostarczanie narzędzi oraz inspiracji do dalszych działań w środowiskach polonijnych i lokalnych w krajach zamieszkania. Oprócz kształtowania umiejętności pozyskiwania młodych ludzi do działalności polonijnej, program ma także na celu wzmacnianie więzi z Polską. Warsztaty i wizyty studyjne zapewniają młodym ludziom nawiązywanie kontaktów z innymi organizacjami polonijnymi na świecie i z Polakami w kraju. Pozwalają integrować Polonię. Liderzy stanowią olbrzymi kapitał społeczny dla Polski. Stają się jej ambasadorami w świecie. W 2009 r. w projekcie uczestniczyli młodzi ludzie ze Stanów Zjednoczonych, Kanady i Europy Zachodniej. W 2010 r. szkoła była zorganizowana dla liderów z Argentyny i Brazylii oraz dla młodzieży z całej Europy. Szkoła ma już 122 absolwentów. Tworzą oni polskie lobby w krajach zamieszkania.

EURO DLA POLONII

Aktywność Polonii i Polaków za granicą Senat pragnie wyzwoić, organizując wspólnie z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego szkolenia „Euro dla Polonii”. Takie szkolenia odbyły się w latach 2009 i 2010. Ich uczestnicy dowiedzieli się, jak ubiegać się o środki unijne przeznaczone dla krajów ich zamieszkania, a także o te, dostępne w Polsce. Słuchacze interesowali się realizacją projektów skierowanych do

młodzieży, przeznaczonych na wspieranie polskiej oświaty i kultury poza granicami kraju, i tych, których celem były integracja środowisk polonijnych i wsparcie migrantów poakcesyjnych. Uczestnicy warsztatów mogli nabyć praktyczne umiejętności związane z pozyskiwaniem funduszy oraz realizacją projektów. Przedstawiciele organizacji polonijnych mieli także okazję nawiązać kontakty z reprezentantami polskich organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz Polonii.

W STRONĘ NOWEJ EMIGRACJI

Po 6 latach pomocy bezpośredniej, udzielanej nowym migrantom w krajach Unii Europejskiej, przyszedł czas na pomoc merytoryczną. Dla ludzi, którzy znaleźli się w obcym kraju, najważniejsze stały się informacje. Dlatego Senat angażuje się w organizowanie punktów informacyjnych, w których można się dowiedzieć, jak działa miejscowy rynek pracy i jak poruszać się po nim, jakie prawa mają pracownicy i jak je egzekwować. Senat za pośrednictwem organizacji pozarządowych wspierał instytucje i organizacje polonijne pomagające nowym migrantom w adaptacji do nowego środowiska. Dofinansował także punkty pomocy psychologicznej oraz wydawnictwa dla nowej emigracji. W 2010 r. do środowisk nowych migrantów trafiła pomoc Senatu w wysokości 1,5 mln zł.

FINANSOWY WYMIAR OPIEKI NAD DIASPORĄ

Obecnie poza granicami kraju żyje około 20 mln Polaków. W imieniu Senatu opiekę nad polską diasporą sprawuje marszałek Senatu oraz Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą. Ta opieka ma wymiar finansowy. Realizowana jest za pośrednictwem polskich organizacji pozarządowych. Pieniądze na ten cel co roku są gwarantowane w budżecie Kancelarii Senatu.

Zasady i tryb przyznawania dotacji oparte zostały na przepisach ustaw: o finansach publicznych, o działalności pożytku publicznego oraz wolontariacie. Zlecanie zadań w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą i przyznawanie dotacji regulują szczegółowo: zarządzenie szefa Kancelarii Senatu oraz uchwały Prezydium Senatu. Organizacja pozarządowa ubiegająca się o dotacje ze środków

Kancelarii Senatu na realizację zadania na rzecz Polonii składa wnioski o jego zlecenie. We wniosku przedstawia szczegółowy opis zadania, termin jego wykonania i kalkulację kosztów. Dodatkowo przedstawia informację o poprzednio realizowanych zadaniach na rzecz polskiej diaspory. Zadania muszą być zgodne z wyznaczonymi kierunkami działań i powinny uwzględniać priorytety finansowania zadań zleconych w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą, określone wcześniej przez Prezydium Senatu. Prezydium Senatu zleca wykonanie zadań organizacjom pozarządowym na mocy uchwał. Przy podejmowaniu decyzji bierze pod uwagę opinie Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą oraz Zespołu Finansów Polonijnych, który doradza szefowi Kancelarii Senatu w sprawach dotyczących wniosków. Z uwagi na potrzebę koordynacji działań na rzecz Polonii w skład zespołu wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Szef Kancelarii Senatu, wykonując decyzje Prezydium Senatu, zawiera z organizacjami pozarządowymi umowy zlecające zadania.

POMOC SENATU W LATACH 1990–2010

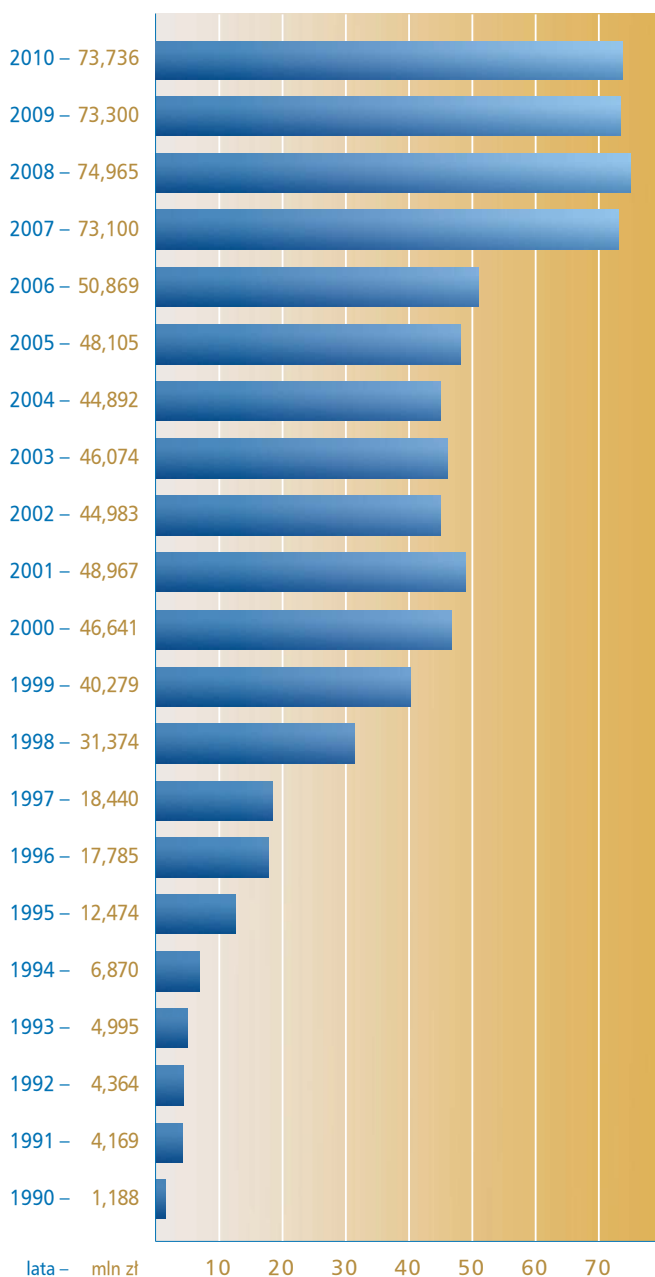
Senat pomaga finansowo Polonii od 1990 r. Na początku zadania na rzecz Polonii realizowało Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”. Zasady zlecania zadań organizacjom pozarządowym w zakresie opieki nad Polonią zmieniały się i ostatecznie zostały ustalone w 2002 r. W 2010 r. zadania zlecone przez Senat realizowało 113 organizacji pozarządowych: stowarzyszenia, fundacje, towarzystwa, kościelne osoby prawne i inne organizacje, które – zgodnie z obowiązującym prawem – mogą ubiegać się o środki z Kancelarii Senatu na realizację zadań programowych i inwestycyjnych.

Zadania programowe polegają na: wspieraniu m.in. aktywności i rozwoju polonijnych oraz polskich środowisk, oświaty polonijnej i edukacji mniejszości polskiej za granicą, działań środowisk polonijnych i polskich na świecie na rzecz rozwoju kultury polskiej oraz zachowania dziedzictwa narodowego poza granicami kraju, promocji spraw polonijnych w kraju i za granicą, pomocy socjalnej i rzeczowej dla środowisk polskich i polonijnych, a także na udzielaniu zapomóg losowych oraz pomocy charytatywnej i medycznej polskim środowiskom na Wschodzie.

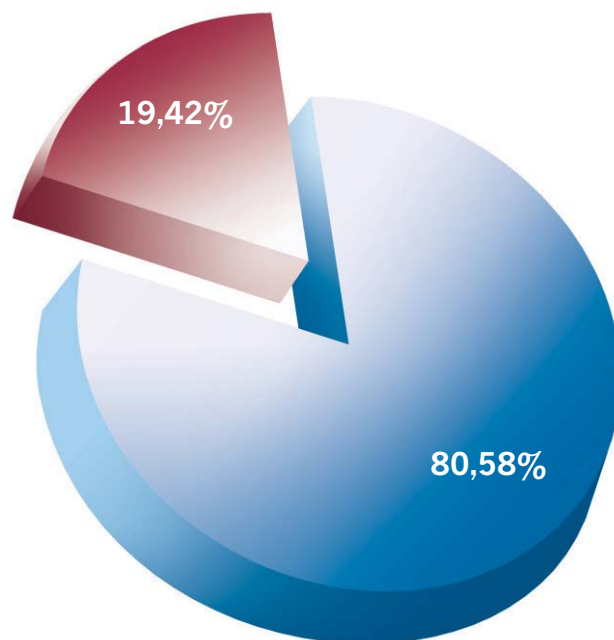
Zadania inwestycyjne polegają na: wspieraniu rozwoju bazy lokalowej polonijnych placówek kulturalno-oświatowych i na ochronie polskiego dziedzictwa narodowego za granicą.

Przez około 21 lat na opiekę nad Polonią i Polakami za granicą, na zadania programowe i inwestycyjne, Senat wydał około 775 mln zł.

**Opieka Senatu RP
nad Polonią i Polakami za granicą
w latach 1990–2010**
(kwoty wydatkowane w mln zł)

**Dotacje celowe przyznane
decyzjami Prezydium Senatu
organizacjom pozarządowym
w 2010 r.**

Ogółem dotacje celowe przyznane organizacjom pozarządowym w 2010 r. wyniosły **74 597 460 zł**, w tym:

na realizację zadań i zakupów inwestycyjnych: **14 489 465 zł (19,42%)**;

na realizację zadań programowych: **60 107 995 zł (80,58%)**.

Kwota wykorzystana przyznanych dotacji wyniosła ogółem:

73 735 797 zł
(98,8% dotacji przyznanych ogółem), w tym:

na realizację zadań i zakupów inwestycyjnych: **14 200 212 zł**
(98% dotacji przyznanych na te cele);

na realizację zadań programowych: **59 535 584 zł**
(99% dotacji przyznanych na ten cel).

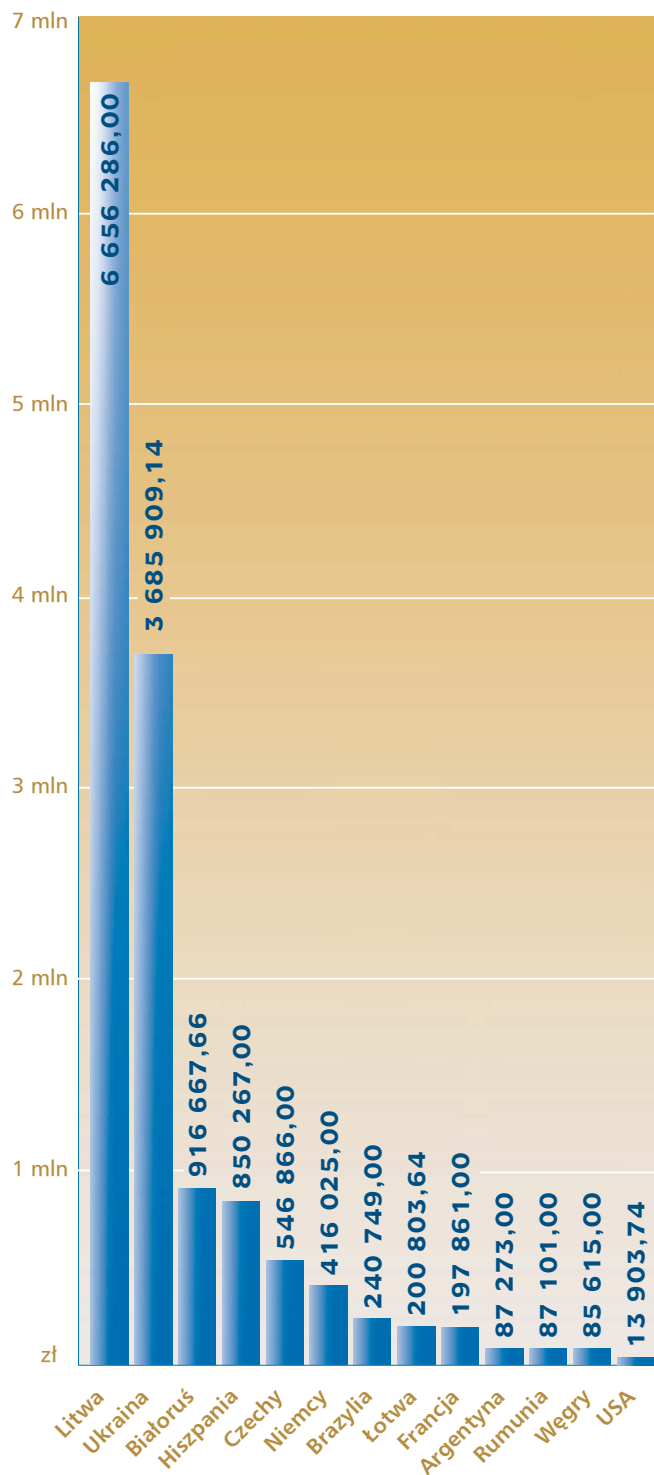
ZADANIA INWESTYCYJNE

W 2010 r. Senat przyznał środki na realizację zadań o charakterze inwestycyjnym siedmiu organizacjom pozarządowym. Wysokość dotacji przyznanych poszczególnym organizacjom kształtowała się następująco:

- Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w Warszawie – **10 859 213,64 zł**
- ZHP Chorągiew Łódzka im. Aleksandra Kamińskiego – **1 697 800,00 zł**
- Prowincja św. Antoniego i bł. Jakuba Strzemię Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) – **935 612,00 zł**
- Regionalne Stowarzyszenie „Wschód-Zachód” w Płocku – **250 000,00 zł**
- Stowarzyszenie „Odnowienia Kościoła w Łopatynie im. Jana Cichewicza” – **162 300,00 zł**
- Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” – **66 497,80 zł**
- Fundacja „Semper Polonia” – **13 903,74 zł**

Kwoty przyznane przez Senat RP na pomoc inwestycyjną wg krajów (bez środków trwałych)

OGÓŁEM 13 985 327,18 zł

LITWA

Mickuny – przy wsparciu Senatu RP rozpoczęto budowę żłobka-przedszkola z polskim językiem nauczania. Decyzję o budowie podjął samorząd rejonu wileńskiego na prośbę rodziców. Budowa ma zostać ukończona w 2011 r. ze środków samorządu.

Niemenczyn – przebudowa budynku szkolnego przystosowująca go na potrzeby przedszkola.

Troki – przy szkole średniej zdecydowano się otworzyć oddział przedszkolny z polskim językiem nauczania. Senat dofinansował adaptację pomieszczeń szkolnych.

Podobną inwestycję w rejonie trockim Senat dofinansował w **Landwarowie**.

Pomieszczenia żłobka-przedszkola remontowano również w **Butrymańcach**.

W **Butrymańcach** [fot. 1], **Wilnie**, **Połukniach**, **Niemenczynie** i **Podborzu** [2] z dotacji Senatu przeprowadzone zostały remonty szkół.

Nowe Święciany – opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy Domu Polskiego przeznaczonego na siedzibę Oddziału Święciańskiego Związku Polaków na Litwie.

Druskienniki – remont Domu Polskiego. [3]

Wilno – remont łazienek w Domu Kultury Polskiej oraz modernizacja nieruchomości należącej do Zgromadzenia Zakonnego Córek Najczystszej Serca Najświętszej Marii Panny. Będzie się tu mieścić akademik dla Polaków studiujących w Wilnie. [4]

UKRAINA

Bar – Senat rozpoczął budowę Domu Kultury Polskiej wraz z częścią oświatową.

Bołszowce – Senat kontynuował wsparcie realizacji odbudowy i adaptacji zabytkowego polskiego klasztoru z przeznaczeniem na Młodzieżowe Centrum Pokoju i Pojednania. [5]

Kostiuchnówka – remont budynku szkoły wybudowanej w 1936 r. ze składek polskich legionistów, gdzie powstanie Młodzieżowe Centrum Współpracy Polonijnej, a także utworzone zostanie muzeum bitwy kostiuchnowskiej z 1916 r. Budynek będzie też stanowił zaplecze obozów dla studentów i młodzieży restaurujących cmentarze polskie na Wołyniu.

Łopatyn – kontynuacja prac remontowych i wyposażenia zabytkowego polskiego kościoła.

1 Szkoła w Butrymańcach

2 Szkoła w Podborzu

3 Dom Polski w Druskiennikach

4 Akademik przy ul. Mostowej w Wilnie

5 Młodzieżowe Centrum w Bolszowcach

6 Polska szkoła w Strzelczyskach

7 Ośrodek Edukacji w Grodnie

8 Dom Polski w Nydka

Złoczów – wymiana okien i drzwi w budynku dawnego Collegium oo. Pijarów.

Szepetówka – prace koncepcyjne związane z planowaną budową szkoły z polskim językiem nauczania dla 150 – 200 uczniów polskiego pochodzenia.

Strzelczyska – remont szkoły polskiej. [6]

Nowosiółki – remont przykościelnej zakrystii.

BIAŁORUŚ

Grodno – prace budowlane, wykończeniowe w nowo budowanym Ośrodku Edukacji i Kultury dla Polskiej Macierzy Szkolnej. [7]

Iwieniec – wymiana drzwi w hali sportowej w centrum rekreacyjnym przy Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła.

CZECHY

Remonty Domów Polskich w **Nydku** [8], **Boconowicach** [9], **Suchej Górzej**.

Czeski Cieszyn – remont siedziby Zarządu Głównego Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego.

Bystrzyca – budowa placu zabaw dla dzieci przy polskim przedszkolu. [10]

HISZPANIA

Getafe – wykonanie dokumentacji budowy Domu Kultury Polskiej. Ma to być centrum życia polonijnego. Społeczność polonijna prowincji madryckiej, licząca około 120 tys. osób, będzie miała miejsce na prowadzenie działalności oświatowej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej.

NIEMCY

Herdorf-Dermbach – remont w Polonijnym Ośrodku Spotkań „Concordia” Polskiej Misji Katolickiej. To jedyny obiekt w Niemczech, gdzie przez cały rok odbywają się spotkania grup polonijnych, imprezy integracyjne, sportowe, sympozja naukowe, kolonie dla dzieci i młodzieży. [11]

BRAZYLIA

Santa Rosa – budowa Domu Kultury Polskiej. Powstanie tu biblioteka, muzeum emigracji polskiej, prowadzona będzie nauka języka polskiego, odbywać się będą próby zespołu folklorystycznego i chóru. [12]

9 Dom Polski w Boconowicach

ŁOTWA

Dyneburg – remont polskiego przedszkola, do którego uczęszcza 112 dzieci polskiego pochodzenia. [13]

FRANCJA

Paryż – remont pomieszczeń wynajmowanych przez Stowarzyszenie „Pol-Ecole” wspomagające Zespół Szkół przy Ambasadzie RP.

ARGENTYNA

Buenos Aires – prace konserwatorskie w Domu Polskim.

Burzaco – remont w Polskim Ośrodku Młodzieżowym.

WĘGRY

Budapeszt – wymiana ogrodzenia siedziby Ogólnokrajowego Samorządu Mniejszości Polskiej i Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej.

RUMUNIA

Nowy Sołonec – wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej rozbudowy i modernizacji Domu Polskiego. Wieś zamieszkuje 250 rodzin polskich, tj. około 800 osób. Dom jest siedzibą Stowarzyszenia Polaków w tej miejscowości, miejscem spotkań Polonii bukowińskiej oraz siedzibą zespołu folklorystycznego „Sołonczanka”.

STANY ZJEDNOCZONE

Nowy Jork – komputeryzacja Biblioteki Polskiego Instytutu Naukowego. Misją tego instytutu jest promowanie kultury i nauki polskiej.

10 Plac zabaw w Bystrzycy

11 „Concordia” w Herdorf-Dermbach

12 Dom Polski w Santa Rosa

13 Przedszkole polskie w Dyneburgu

ZADANIA PROGRAMOWE

Na realizację zadań programowych wspierających Polonię i Polaków za granicą wykorzystano dotacje przyznane przez Prezydium Senatu RP w 2010 r. w wysokości 60 038 213,92 zł. W ich wykonaniu uczestniczyło 110 organizacji pozarządowych. Od lat najwięcej zleceń otrzymują: Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, Fundacja „Semper Polonia”, Caritas Polska, Stowarzyszenie „Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza”, Fundacja „Oświata Polska za Granicą”. Tym 6 organizacjom przyznano 86% dotacji przeznaczonych na realizację zadań programowych.

Dotacje celowe przeznaczone na realizację zadań programowych, w tym zakup środków trwałych, rozdysponowano między poszczególne organizacje pozarządowe następująco:

- Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” – **25 908 677,57 zł** (43,15%)
- Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” – **15 007 519,49 zł** (24,99%)
- Fundacja „Semper Polonia” – **6 415 463,71 zł** (10,68%)
- Caritas Polska – **2 025 760,84 zł** (3,37%)
- Stowarzyszenie „Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza” – **1 289 524 zł** (2,15%)
- Fundacja „Oświata Polska za Granicą” – **1 208 614,86 zł** (2,13%)
- pozostałe organizacje – **8 182 653,45 zł** (13,63%)

W 2010 r., zgodnie z uchwałą Prezydium Senatu RP, kontynuowano działania na rzecz Polonii i Polaków za granicą, określone kierunkami przyjętymi na lata 2009–2011:

I.	10 477 798,23 zł	17%
II.	26 130 798,79 zł	44%
III.	8 486 721,55 zł	14%
IV.	3 161 908,15	5%
V.	8 950 179,66 zł	15%
VI.	2 830 806,08 zł	5%

I. Pomoc organizacjom i środowiskom polonijnym oraz polskim w świecie: wspieranie infrastruktury i rozwoju bazy lokalowej organizacji, działalności programowej; realizacja ustawy o Karcie Polaka; doradztwo prawne; wspieranie w pozyskiwaniu funduszy europejskich i lokalnych oraz w realizacji uprawnień wynikających z przepisów lokalnych; integracja ruchu polonijnego.

II. Wspieranie oświaty: pomoc szkołom polskim i placówkom oświatowym w utrzymaniu i rozwoju infrastruktury; fundowanie stypendiów; pomoc dydaktyczna i metodyczna; organizacja pobytów edukacyjnych w kraju i za granicą; wychowanie przez sport, organizacja konkursów i olimpiad wiedzy o języku, literaturze i kulturze Polski.

III. Promowanie kultury polskiej i ochrona polskiego dziedzictwa narodowego poza granicami kraju: wspieranie instytucji i placówek kultury polskiej poza granicami, imprez promujących kulturę polską; pomoc dydaktyczna i metodyczna dla animatorów kultury polskiej; dokumentowanie śladów polskości.

IV. Wspieranie kształtowania postaw obywatelskich w środowiskach polonijnych i polskich: popularyzowanie wiedzy o społeczeństwie obywatelskim; organizacja obchodów rocznic i świąt narodowych; wspieranie rozwoju oraz aktywizacja organizacji młodzieżowych i harcerskich.

V. Upowszechnianie wiedzy o Polsce, języku i kulturze oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków w świecie, w szczególności wspieranie działalności programowej i infrastruktury redakcji radiowych, telewizyjnych, czasopism polonijnych i portali internetowych.

VI. Pomoc socjalna i charytatywna dla najbardziej potrzebujących środowisk polskich i polonijnych w świecie, stypendia socjalne.

Prezydium Senatu RP wskazało też priorytety zlecenia zadań w zakresie opieki nad Polonią na 2010 r.:

1. Upowszechnianie wiedzy o kulturze polskiej i dziedzictwie narodowym w środowiskach polonijnych i polskich na świecie z uwzględnieniem 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina i 150. rocznicy urodzin Ignacego Jana Paderewskiego;
2. Aktywizacja młodego pokolenia Polonii i Polaków poza granicami w krzewieniu wiedzy historycznej w kontekście uroczystych obchodów 600. rocznicy bitwy pod Grunwaldem;
3. Wspieranie programów służących integracji środowisk polonijnych przez szkolenie liderów polonijnych;
4. Promowanie kształcenia w języku polskim i wspieranie szkolnictwa polskiego w krajach sąsiednich;
5. Wspomaganie rozwoju mediów polonijnych;
6. Wspieranie programów pozyskiwania środków z UE.

WSPIERANIE ORGANIZACJI I ŚRODOWISK POLONIJNYCH ORAZ POLSKICH W ŚWIECIE

W 2010 r. na realizację zadań w tym zakresie wykorzystano 10 477 798,23 zł, czyli 17% kwoty przeznaczonej na wszystkie zadania programowe. Podkreślić należy, że ideą przewodnią podejmowanych przedsięwzięć była integracja środowisk polskich i polonijnych zarówno w wymiarze lokalnym, krajowym, jak i światowym.

Najwięcej środków – ponad 8 mln zł – otrzymało i wykorzystało **Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”**, które w 2010 r. objęło finansowym wsparciem 275 organizacji polskich i polonijnych w 41 krajach.

Ważnym wydarzeniem integrującym środowiska polonijne z całego świata były Obchody Dnia Polonii w Kanadzie z udziałem oficjalnej delegacji Senatu RP, na czele z marszałkiem Bogdanem Borusewiczem. 2 maja 2010 r. delegacja odwiedziła miejscowość Niagara-on-the-Lake, w której kultywuje się pamięć Błękitnej Armii gen. Józefa Hallera. Przedstawiciele Senatu uczestniczyli w uroczystości podniesienia polskiej flagi przed parlamentem prowincji

Ontario i w koncercie „Chopin and Guests” w Toronto. W Winnipeg delegacja Senatu odwiedziła polskie muzeum prowadzone przez Polskie Towarzystwo Muzealne „Ogniwo”. Spotkała się też ze środowiskiem polskich kombatanów. Marszałek Bogdan Borusewicz powiedział, że odwiedza Kanadę, aby podziękować za wysiłki Polaków i ich wkład w propagowanie polskości oraz zapewnić kanadyjską Polonię, że władze polskie o niej nie zapominają.

W Kanadzie mieszka około 800 tys. osób polskiego pochodzenia. Marszałek Bogdan Borusewicz podkreślił, występując na forum kanadyjskiego Senatu, że Kanadyjczycy polskiego pochodzenia są coraz bardziej aktywnym podmiotem życia społecznego, kulturalnego, naukowego, gospodarczego i politycznego w Kanadzie. „Jesteśmy dumni z naszych rodaków, którzy, nie zapominając o ojczyźnie przodków, wnoszą istotny wkład w rozwój Kanady” – powiedział marszałek. [14–15]

W Niemczech „Wspólnota Polska” współpracowała z kilkunastoma organizacjami polonijnymi. Ważną imprezą polonijną, której głównym organizatorem był Kongres Polonii Niemieckiej, stał się Europejski Dzień Polonii i Polaków za Granicą.

14 Wizyta marszałka Senatu w Kanadzie

15 Spotkanie z Polonią

Uroczystości odbyły się na początku maja w Akwizgranie (Aachen) pod nazwą „Europa bez Granic”. W trzydniowych uroczystościach wzięli udział przedstawiciele Polonii z Niemiec, Holandii, Belgii, Litwy, Ukrainy, Rumunii, Szwecji, Finlandii, Francji i Danii. Senat RP reprezentowała senator Barbara Borys-Damięcka. W trakcie imprezy zaprezentowano wystawę „Solidarność dla Polski”, odbył się festyn polonijny. Ważnym elementem obchodów była uroczystość rozdania statuetek „Polonicus 2010”. Wśród laureatów znaleźli się: prof. Jerzy Buzek, prof. Władysław Bartoszewski, prof. Zofia Wiśłocka (dyrygentka i kompozytorka mieszkająca w Belgii), prof. Piotr Małoszewski (wiceprzewodniczący Chrześcijańskiego Centrum Krzewienia Kultury, Tradycji i Języka Polskiego). [16]

W Irlandii – kraju „fali nowej polskiej emigracji” – gdzie jednym z priorytetów organizacji polonijnych było tworzenie punktów wsparcia dla nowo przybyłych rodaków, „Wspólnota Polska” objęła pomocą duszpasterstwo polskie w Dublinie, które prowadzi Centrum Informacji Społecznej i Prawnej dla emigrantów z Polski, poradnię psychologiczną w Dublinie realizującą program psychoterapii w ośrodkach w Dublinie, Limerick, Newbridge, Carlow, a także pomoc psychologiczną on-line.

16 Goście Europejskiego Dnia Polonii w Niemczech

17 70-lecie Stowarzyszenia Techników Polskich w Londynie

W Wielkiej Brytanii największą pomoc „Wspólnoty Polskiej” otrzymało Zjednoczenie Polskie. Organizacja ta prowadziła punkt informacyjno-doradczy dla nowej emigracji, szkoliła liderów polonijnych oraz prowadziła stronę internetową.

We wrześniu w Londynie obchodzono 70-lecie Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii. Konferencję zadedykowano pamięci Ryszarda Kaczorowskiego, zmarłego tragicznie w katastrofie samolotu polskiego pod Smoleńskiem 10 kwietnia 2010 r., ostatniego prezydenta II RP. Ryszard Kaczorowski był członkiem honorowym Stowarzyszenia Techników Polskich. [17]

Na Litwie „Wspólnota Polska” wspierała 31 organizacji, m.in. Związek Polaków na Litwie. W 2010 r. związek zorganizował wiele ważnych przedsięwzięć, m.in. polskie „Dyktando dla Dorosłych 2010”, obchody 65. rocznicy zakończenia działań wojennych w Ponarach, 175. rocznicy śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego w Żuławie, Dnia Polonii i Polaków za Granicą na Litwie, 90. rocznicy bitwy warszawskiej.

We wrześniu przy dworcu marszałka Józefa Piłsudskiego w Pikieliszkach odbyło się XV Święto Plonów rejonu wileńskiego. Dożynki, odkąd odrodziły się jako święto rejonowe, zadziwiają pomysłowością organizatorów. W 2010 r. każda z 23 gmin prezentowała na święcie to, co miała najlepszego, najpiękniejszego i najsmaczniejszego. Organizatorzy święta podkreślali, że na Wileńszczyźnie tradycje przekazywane są z pokolenia na pokolenie. Dorośli tworzą tradycje, młodzież je pielęgnuje, a dzieci, uczestnicząc w święcie, uczą się, by w przyszłości przejąć obowiązek krzewienia zwyczajów ziemi wileńskiej.

W Rumunii „Wspólnota Polska” wsparła działalność programową Związku Polaków. Ważnym wydarzeniem były obchody 20-lecia jego istnienia. Na uroczystość złożyły się: jubileuszowe spotkanie z udziałem przedstawicieli 14 lokalnych stowarzyszeń związku i ogólnokrajowe obchody, w których uczestniczyli reprezentanci środowisk polonijnych w Nowym Siołcu.

Polska szkoła we wsi Pojana Mikuli, na rumuńskiej Bukowinie, otrzymała imię wicemarszałek Krystyny Bochenek, która zginęła 10 kwietnia 2010 r. w katastrofie samolotu pod Smoleńskiem. W uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej wzięli udział: mąż zmarłej prof. Andrzej Bochenek i córka Magdalena Bochenek, marszałek Senatu Bogdan Borusewicz, senatorowie: Zbigniew Szaleniec, Bronisław Korfanty, Tadeusz Gruszka, Andrzej Szewiński, a także marszałek województwa śląskiego Bogusław Śmigiel-ski i radni z regionu śląskiego.

Marszałek Bogdan Borusewicz przypomniał, że to właśnie Krystyna Bochenek otwierała szkołę w Pojana Mikuli wybudowaną ze środków senackich. „Równo rok temu przyjechała tutaj, aby otworzyć tę piękną szkołę. Dzisiaj przyjechaliśmy po to, żeby nadać tej szkole jej imię. Nie planowaliśmy tego, że ta szkoła, którą otwierała, będzie jej pomnikiem” – powiedział marszałek. Na pamiątkowej tablicy widnieje napis: „Pamięci tragicznie zmarłej w katastrofie lotniczej pod Smoleńskiem Krystyny Bochenek, wicemarszałka Senatu RP VII kadencji, nieustraszonej propagatorki polszczyzny, która wiedzona troską o krzewienie wśród Polaków na Bukowinie rumuńskiej naszego wielkiego, wspólnego dobra – słowa polskiego, otworzyła tutaj 9 października 2009 r. szkołę polską”. Podczas uroczystości odczytano także specjalne przesłanie prezydenta Rumunii Traiana Basescu. [18-19]

Na Ukrainie o rozmiarze pomocy skierowanej do środowisk polskich, a jednocześnie ogromnej złożoności kwestii jej przyznawania, świadczy liczba 115 organizacji polskich, które otrzymały dofinansowanie w 2010 r.

Dobrym początkiem integracji środowisk polskich na Ukrainie były obchody Dnia Polonii i Polaków za Granicą w obwodzie lwowskim, w których po raz pierwszy uczestniczyli przedstawiciele ponad 15 organizacji polskich. Program uroczystości przewidywał przemarsz ulicami miasta, przegląd zespołów folklorystycznych, degustację polskich potraw regionalnych, odsłonięcie wystawy „Za naszą i waszą wolność”, piknik rodzinny.

Na przełomie listopada i grudnia 2010 r. z przedstawicielami polskiej mniejszości oraz Polakami mieszkającymi na Ukrainie w ambasadzie w Kijowie spotkał się marszałek Senatu Bogdan Borusewicz. W spotkaniu uczestniczyło około 100 osób, wśród nich Emilia Chmielowa – prezes Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie, oraz Stanisław Kostecki – prezes Związku Polaków na Ukrainie. Rozmawiano o sytuacji i aktualnych problemach mniejszości polskiej.

W Winnicy marszałek spotkał się z władzami obwodu winnickiego i rodakami z Żytomierszczyzny, Winniczyny, Chmielnicyzny. Podziękował władzom obwodu za wspieranie polskiej mniejszości. Mówił także o rozpoczynającej się budowie Domu Polskiego w Barze. Spotkanie marszałka z polską diasporą odbyło się w Winnickiej Filharmonii Obwodowej. Uczestniczyło w nim około 400 osób, m.in. członkowie polskich zespołów artystycznych, które wystąpiły na scenie filharmonii. [20]

Na Białorusi „Wspólnota Polska” głównie otoczyła opieką zdelegalizowany przez władze białoruskie Związek Polaków. Pomimo niestabilnej sytuacji w tym kraju i zmian w samym związku, działały punkty nauczania języka polskiego, organizowano spotkania opłatkowe, wielkanocne, obchody rocznicowe, świąt narodowych oraz szereg działań kulturalnych, m.in. XII Festiwal Piosenki Estradowej „Malwy” w Grodnie, V Międzynarodowy Plener Malarski. „Wspólnota Polska” współpracowała ze środowiskiem członków ZPB. Prowadzono kursy języka polskiego, bibliotekę polską,

18 Delegacja Senatu RP na rumuńskiej Bukowinie

19 Polska szkoła w Pojana Mikuli im. Krystyny Bochenek

20 Spotkanie z polską diasporą na Ukrainie

wykłady historyczno-krajoznawcze, organizowano koncerty polskich pieśni, warsztaty teatralne, zawody sportowe, wycieczki krajoznawcze po Białorusi oraz wyjazdy dzieci i młodzieży do Polski.

W Rosji pomocą objęto kilkanaście organizacji. We wrześniu wizytę na Syberii złożył marszałek Senatu Bogdan Borusewicz wraz z delegacją. [21] Podczas pobytu w Jekaterynburgu, w trakcie spotkania z Polakami, w muzeum historycznym odbyła się uroczystość wręczenia medali Komisji Edukacji Narodowej – najwyższych odznaczeń przyznawanych przez resort edukacji. Otrzymały je Marina Łukas i Maria Starcewa, przewodniczące organizacji polonijnych na Syberii. Jak powiedział marszałek, to dzięki pracy i poświęceniu organizacji polonijnych Polacy mieszkający na Syberii zachowują polską tradycję i język.

Delegacja Senatu wzięła też udział w obchodach 100. rocznicy założenia Wierszyny, największej polskiej wsi na Syberii.

Wierszyna, nazywana jest przez Rosjan „małą Polską”, liczy około 500 mieszkańców. Działa tam Dom Polski utrzymywany ze środków „Wspólnoty Polskiej”. Wierszyna jest jedyną miejscowością poza granicami Polski, w której wszyscy mieszkańcy do dziś

21 Delegacja Senatu RP na Syberii

22 Igrzyska polonijne w Zakopanem

mówią po polsku. To zasługa działającej we wsi szkoły, której uczniowie uczą się wszystkich przedmiotów po polsku.

W Irkucku marszałek Bogdan Borusewicz wziął udział w obchodach 20-lecia Polskiej Autonomii Kulturalnej „Ogniwo”. Podziękowania przekazał prezesowi autonomii Eugeniuszowi Wrzaszczowi i nestorce tamtejszego środowiska polskiego Izoldzie Nowosiółkiewicz, której wręczył Kartę Polaka.

W Polsce jednym z największych wydarzeń integrujących Polaków z różnych krajów świata były VIII Światowe Zimowe Igrzyska Polonijne Zakopane 2010, nad którymi objął mecenat i które wsparł finansowo Senat RP. W uroczystym otwarciu wziął udział prezydent Rzeczypospolitej Lech Kaczyński, który niecały miesiąc później zginął w katastrofie samolotu pod Smoleńskiem.

W igrzyskach – trwających od 6 do 13 marca 2010 r. – uczestniczyło 750 zawodników z 26 krajów, którzy rywalizowali w 9 dyscyplinach zimowych. Najliczniejszą ekipę stanowili Polacy z Kanady – 103 zawodników, Litwy – 83, Ukrainy – 75, Szwecji – 62. Rodaków z całego świata witał w imieniu Senatu przewodniczący Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą senator Andrzej Person.

Podczas igrzysk rozdano 480 medali. Takie imprezy sportowe są dla Polaków i Polonii okazją do poprawy kondycji fizycznej, dobrej zabawy, odwiedzenia Polski, umocnienia więzi z Ojczyzną. [22]

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, wspierając organizacje i środowiska polskie, postawiła sobie za cel ich aktywizację. Jej efektem ma być uzyskanie nowych umiejętności i doświadczenia w zakresie działalności społecznej, środowiskowej, organizatorskiej i gospodarczej, podniesienie znaczenia polskiej mniejszości w kraju zamieszkania.

W Rosji Niekomercyjne Partnerstwo „Dom Polski” w Czerniachowsku otrzymało dofinansowanie na zorganizowanie IV Forum Polonijnego „Dzieciństwo kulturowe Polaków w obwodzie kaliningradzkim”. W dwudniowym spotkaniu wzięło udział 116 osób. W programie były wykłady, dyskusje, prezentacja działalności organizacji polonijnych regionu. Odbyły się też koncerty, wystawa prac artystycznych oraz uroczyste wręczenie Kart Polaka.

Korzystając z dotacji Senatu, fundacja dofinansowała organizowany przez Studencką Międzyuczelnianą Organizację Kresowiaków pierwszy zjazd absolwentów uczelni polskich, pochodzących z krajów byłego ZSRR. Celem zjazdu była integracja środowiska,

wymiana doświadczeń, omówienie możliwości pomocy dla osób studiujących, zmiany ustawodawstwa dotyczącego polskich studentów ze Wschodu, a także monitorowania sytuacji zawodowej absolwentów.

Związek Prawników Polaków na Litwie otrzymał wsparcie na kontynuację projektu prowadzonego od 2008 r., którego celem jest nieodpłatna pomoc prawna w sprawach zwrotu ziemi i innych nieruchomości Polakom na Litwie. Prawnicy prowadzą kompleksową obsługę prawną w sprawach objętych projektem. Udzielono konsultacji prawnych blisko 350 osobom. Wszczęto około 170 postępowań sądowych i administracyjnych, część jeszcze w toku. Prowadzono 30 spraw dotyczących zwrotu lasów na terenach przyłączonych do Wilna po 1995 r. Złożono 8 skarg do Międzynarodowego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Związek Polaków na Litwie otrzymał dofinansowanie na zorganizowanie konferencji nt. „Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych a akta prawne Republiki Litewskiej dotyczące społeczności polskiej”. Uczestnikami dwudniowego spotkania byli politycy, parlamentarzyści, przedstawiciele rządu, urzędnicy, naukowcy. Podczas konferencji przedstawiono sytuację mniejszości narodowych w innych krajach europejskich. W trakcie obrad przygotowano projekt koncepcji litewskiej ustawy o mniejszościach narodowych. Dokument przedstawiono Kancelarii Premiera RL.

Na Białorusi we współpracy z tamtejszym środowiskiem polskim fundacja zorganizowała seminarium agroturystyczne dla Polaków i Białorusinów, połączone z praktykami w gospodarstwach na terenie Polski. W ramach projektu przeprowadzono w Brześciu seminarium o tematyce agroturystycznej połączone z panelem dyskusyjnym. Oceniono przydatność obiektów agroturystycznych w obwodzie brzeskim pod kątem prowadzenia agroturystyki w regionie. W seminarium udział wzięli pracownicy biur turystycznych promujących agroturystykę, przedstawiciele gospodarstw, przedsiębiorcy, architekci. Następnie odbyły się wyjazdy studyjne do gospodarstw agroturystycznych w powiecie Biała Podlaska i regionie lubelskim.

Fundacja „Semper Polonia”, korzystając z dotacji Senatu, wspierała integrację ruchu polonijnego za pośrednictwem klubów stypendystów, powstałych z inicjatywy byłych i obecnych stypendystów fundacji. Kluby takie, działające na rzecz młodzieży, istnieją na Białorusi, Litwie, Łotwie, Ukrainie oraz w Czechach, Mołdawii, Rosji, Rumunii i Serbii. Podjęto wiele przedsięwzięć, także o charakterze międzynarodowym, które przyczyniły się do wzmocnienia pozytywnego

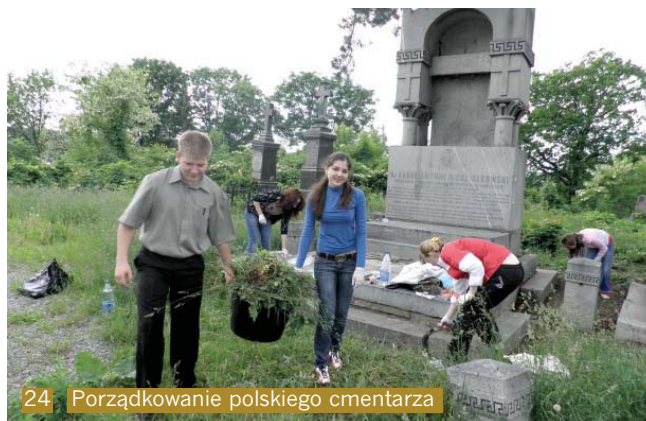
wizerunku Polski w świecie. Kluby realizowały także projekty o charakterze edukacyjnym, co uzupełniło i podniosło poziom wykształcenia studentów i absolwentów polskiego pochodzenia. Preferowano projekty integrujące młodzieżowe środowiska z lokalnymi tak, aby ułatwić młodzieży polskiego pochodzenia adaptację w krajach jej zamieszkania. Kluby aktywnie uczestniczyły w rozwijaniu portalu „luvenum Polonia”.

Litewscy stypendyści w 2010 r. zorganizowali szereg projektów, m.in. rajdy odkrywców, spotkania integracyjne, kursy zawodowe, akcje charytatywne oraz imprezy sportowe. Fundacja wspierała finansowo działające przy klubie drużyny: koszykarską i siatkarskie, co umożliwiło im prowadzenie regularnych treningów oraz pozwoliło na udział w lokalnych i międzynarodowych zawodach sportowych.

Na Ukrainie żytomierscy stypendyści we współpracy z renomowanym ośrodkiem szkoleniowym Centrum Rozwoju „Leader Consult” zorganizowali Szkołę Umiejętności Dydaktycznych w Żytomierzu. [23] Wielokrotnie w 2010 r. studenci przeprowadzali też prace porządkowe na cmentarzu polskim, m.in. na mogiłach ojca, macochy i siostry Ignacego Jana Paderewskiego oraz rodziny Stanisława Moniuszki. [24–25]

23 Szkoła Umiejętności Dydaktycznych w Żytomierzu

24 Porządkowanie polskiego cmentarza

25 Pielęgnowanie mogił Paderewskich i Moniuszków

26 Rajd odkrywców na Białorusi

Na Białorusi młodzież z klubu grodzieńskiego zorganizowała 2 rajdy odkrywców. Szlak pierwszego wiódł m.in. przez Homel, którym w XVII–XVIII w. władali m.in. Sapiehowie i Czartoryscy, Stare Bielice, gdzie znajduje się zespół dworski należący niegdyś do książąt Czartoryskich, Jurewicze, Mozyrz, gdzie znajduje się jedyny na terenie obecnej Białorusi kościół i klasztor Cystersów, oraz Słuck z kościołem i klasztorem Bernardynów. Rajd zakończył się w miejscowości Florianów, gdzie zachowały się ruiny zespołu dworskiego w dawnym majątku Bochwiców i Florianów. Drugi rajd odkrywców zorganizowano pod hasłem „Polska historia Mińszczyzny”. Jego celem było odnalezienie miejsc i zabytków związanych z Polską. [26]

OŚWIATA POLONIJNA

W 2010 r. na wsparcie rozwoju oświaty wydała z budżetu Kancelarii Senatu RP 26 130 798,79 zł, co stanowi 44% wszystkich środków przeznaczonych na zadania programowe. Cele pomocy adresowanej do polskich szkół i placówek oświatowych to utrzymanie i rozwój infrastruktury, fundowanie stypendiów,

doskonalenie dydaktyki i metodyki, organizowanie pobytów edukacyjnych w kraju i za granicą, konkursów, olimpiad wiedzy o języku i kulturze Polski, stwarzanie warunków umożliwiających wychowanie przez sport.

Dla **Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”** wspieranie rozwoju polonijnej oświaty stanowi najważniejszą dziedzinę działalności. Głównym celem jest zachowanie istniejących szkół polskich, społecznych szkółek sobotnio-niedzielnich, przedszkoli i organizacji prowadzących działalność oświatową oraz zachęcanie do tworzenia nowych.

Korzystając z kadry naukowej 7 polskich uniwersytetów, w 2010 r. zorganizowano kursy językowe, szkoły letnie, warsztaty języka polskiego, historii i kultury polskiej, warsztaty dziennikarskie oraz olimpiady i konkursy. Przeprowadzono wymianę młodzieży między szkołami polskimi i polonijnymi, zachęcano placówki polonijne do współpracy merytorycznej ze szkołami w kraju w ramach programu szkół patronackich. Pobytu w Polsce uczniów szkół polonijnych stanowiły wzbogacającą formę edukacji, wspieraną przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”. Nagrodą dla dzieci za całoroczną naukę były organizowane od wielu lat pobytu wakacyjne i kolonie językowo-krajoznawcze w Polsce. Pomoc finansową w postaci stypendiów naukowych i jednorazowych zapomóg otrzymali również studenci polskiego pochodzenia studiujący na uczelniach w Polsce.

W ramach zadań służących wychowaniu przez sport stowarzyszenie organizowało polonijne igrzyska i turnieje sportowe, zakupiło sprzęt sportowy dla drużyn polonijnych.

W Niemczech w minionym roku wsparciem merytorycznym objęto kilkudziesięciu nauczycieli. Podczas szkolenia otrzymali zestawy książek i podręczników merytorycznych. Związek Nauczycieli i Pedagogów w Niemczech zorganizował konferencję nauczycieli języka polskiego – III Zjazd Nauczycieli Stowarzyszenia „Chrześcijańskie Centrum”. Jego uczestnicy podjęli uchwałę, w której napisano m.in.: „Apelujemy do władz Rzeczypospolitej Polskiej o kontynuowanie wysiłków zmierzających do pełnej realizacji traktatu (między RP a RFN o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy) przez stronę niemiecką, tym bardziej że rząd polski od 19 lat w pełni realizuje postanowienia traktatowe wobec mniejszości niemieckiej w Polsce. Konieczne jest, by strona niemiecka jak najszybciej wprowadziła przepisy wykonawcze do traktatu i ustanowiła pełnomocników landowych ds. realizacji traktatu. Niezbędne jest doprowadzenie do zaakceptowania przez stronę niemiecką statusu

Polaków i Polonii niemieckiej, równego mniejszości niemieckiej w Polsce, tak jak to zapisano w traktacie, oraz prowadzenie rozmów nad uznaniem nas za grupę mniejszości narodowej”. [27]

Na Litwie pomoc organizacjom polonijnym zajmującym się oświatą ma dla stowarzyszenia charakter priorytetowy. „Wspólnota” prowadzi wielostronną współpracę ze Stowarzyszeniem Nauczycieli Szkół Polskich „Polska Macierz Szkolna” – organizacją, która najprężniej realizuje programy oświatowe w środowisku Polaków na Litwie. Zorganizowano: olimpiady, konkursy, XI Festiwal Piosenki Polskiej Dzieci i Młodzieży, VII Festiwal Teatrów Przedszkolnych „Bajeczki z przedszkolnej półeczki”, XVI edycję konkursu „Najlepsza szkoła – najlepszy nauczyciel”, VIII obchody Dnia Edukacji, Boże Narodzenie dla dzieci z przedszkoli i szkół początkowych. „Wspólnota Polska” udzieliła także pomocy finansowej w organizacji II Konferencji Polskich Macierzy Szkolnych z Europy w Wilnie, obchodów 20-lecia Polskiej Macierzy Szkolnej na Litwie. Macierz zorganizowała również obóz patriotyczno-krajoznawczy dla uczniów ze szkół polskich na Litwie „Chlubnymi śladami wybitnych Polaków oraz AK na Litwie”. Inną formą wypoczynku były półkolonie, w których wzięło udział 369 osób. W olimpiadzie historycznej „Polska i Litwa – historyczne dzieje” wzięli udział uczniowie 4 szkół (3 z Litwy i 1 z Polski) – łącznie 258 osób. W „Warsztatach dla liderów młodzieżowego ruchu polonijnego” uczestniczyło 50 uczniów.

Ogółem we wszelkiego rodzaju pobytach edukacyjnych, obozach, koloniach, warsztatach plastycznych udział wzięło 961 osób, a w wymianie międzyszkolnej w ramach programu szkół patronackich – 1379. Wyprawki do szkół otrzymało 840 dzieci.

Na Ukrainie języka polskiego uczy się w 74 placówkach oświatowych. Na szczególną uwagę zasługują szkoły sobotnio-niedzielne, do których uczęszczają dzieci, młodzież i dorośli. Szkoły te najczęściej funkcjonują przy szkołach publicznych, polskich stowarzyszeniach i parafiach. Pomoc „Wspólnoty Polskiej” udzielana uczniom i nauczycielom polegała głównie na dofinansowywaniu utrzymania szkółek sobotnich, zakupie wyposażenia klas lekcyjnych, a przede wszystkim na organizowaniu pobytów edukacyjnych, wakacyjnych językowo-krajoznawczych, obozów, kolonii i różnego rodzaju warsztatów w Polsce. Pomocą objęto około 1000 osób. Dofinansowano także wymiany międzyszkolne, w ramach programu szkół patronackich, dla 482 osób i półkolonie, obozy i kursy językowe zorganizowane na Ukrainie dla 656 osób. Zaletą tych form nauki połączonych z wypoczynkiem jest bezpośredni kontakt z językiem polskim, historią i kulturą Polski.

27 Zjazd nauczycieli języka polskiego w Niemczech

Rozpoczął się pozytywny proces jednoczenia małych szkółek niedzielnych w ośrodki języka i kultury polskiej. Przykładem tego jest działalność Zjednoczenia Nauczycieli Polskich w Chmielnickim, Drohobyczu i Łucku. Nadzór nad szkołkami, wsparcie metodyczne dla nauczycieli oraz większe przedsięwzięcia oświatowe realizuje Centrum Metodyczne Języka Polskiego w Drohobyczu we współpracy ze Zjednoczeniem Nauczycieli Polskich, organizując m.in. seminaria dla nauczycieli, konkursy i olimpiady języka polskiego dla uczniów. Dzięki zaangażowaniu metodyków centrum metodycznego w 2010 r. zostały opracowane i zatwierdzone przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy programy nauczania języka polskiego dla szkółek sobotnio-niedzielnych.

W związku z deprecjonowaniem polskiego szkolnictwa na Białorusi, ograniczaniem liczby delegowanych tam z Polski nauczycieli, niezwykle ważne było dofinansowanie przedsięwzięć pozwalających na przyjazd dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia do Polski. Ponad 400 uczniów szkół polskich z Białorusi gościło w Polsce w ramach programu szkół patronackich, a ponad 1100 osób brało udział w śródrocznych pobytach edukacyjno-integracyjnych, językowo-krajoznawczych, obozach, wycieczkach i półkoloniach.

Ważnym wydarzeniem była akcja „Lato z Polską”. W 2010 r. uczestniczyło w niej 3135 polskich dzieci w wieku 10–14 lat. Akcję przeprowadzono we współpracy z 66 samorządami terytorialnymi, Związkiem Polaków na Białorusi i Polską Macierzą Szkolną na Białorusi. Dzieci nie tylko miały możliwość obcowania z polskim językiem i kulturą, ale również mogły nawiązać przyjaźnie z rówieśnikami. Samorządy z różnych regionów Polski pełniły funkcję gospodarzy, zapewniając noclegi, wyżywienie oraz pomagając w realizacji programu edukacyjnego.

„Wspólnota Polska” pokryła natomiast z dotacji Senatu pozostałe koszty i koordynowała całe przedsięwzięcie.

Wsparciem objęto też Polską Macierz Szkolną i jej oddziały terenowe. Aktywność organizacji, zwłaszcza w aktualnej sytuacji oświaty polskojęzycznej na Białorusi, jest szczególnie cenna. Szeroki zakres działań oświatowych Polskiej Macierzy Szkolnej (do szkół prowadzonych przez nią uczęszcza około 12 tys. osób) uzupełniają liczne przedsięwzięcia, m.in. X Festiwal Twórczości Przedszkolaków, XXIII Olimpiada Języka i Literatury Polskiej, IV Polskie Dyktando, XIX Konkurs Recytatorski Kresy 2010, warsztaty metodyczne dla nauczycieli. W tych imprezach wzięło udział około 1400 osób.

W październiku po raz piętnasty zainaugurowano rok akademicki w Grodzieńskim Ośrodku Dydaktycznym (studia zaoczne uniwersytetu w Białymstoku). Na I rok 5-letnich studiów magisterskich o kierunku pedagogika kulturoznawcza i pedagogika wczesnoszkolna przyjęto 31 studentów, 18 osób obroniło prace magisterskie i licencjackie. W związku z odmową władz białoruskich wydania wiz nauczycielom akademickim, zajęcia odbywały się głównie

w Białymstoku. Funkcjonowanie ośrodka jest niemalże całkowicie finansowane przez stowarzyszenie ze środków Senatu RP.

W ramach działań edukacyjnych dla różnych krajów świata Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” wsparło organizację olimpiad literatury i języka polskiego. Wśród ważnych wydarzeń oświatowych wymienić należy również XXII Letnią Szkołę Kultury i Języka Polskiego dla Dorosłych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Szkołę Letnią Języka i Kultury Polskiej zorganizowaną w Krakowie.

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”

ma wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu programu podtrzymywania świadomości narodowej mniejszych środowisk polskich poprzez rozwój różnych form nauczania języka polskiego, historii Polski oraz promowania polskiej kultury. Program ten ma ogromne znaczenie, nie tylko z racji podnoszenia poziomu wykształcenia młodego pokolenia Polaków na Wschodzie, ale też z powodu kreowania pozytywnego wizerunku mniejszości polskiej w środowiskach inteligenckich i opiniotwórczych kraju jej zamieszkania.

Na Ukrainie fundacja, korzystając z dotacji z budżetu Senatu RP, wsparła Polskie Kulturalno-Oświatowe Towarzystwo „Odrodzenie” organizujące kurs komputerowy dla młodzieży. Towarzystwo „Zgoda” otrzymało środki na organizację pleneru plastycznego dla dzieci i młodzieży. Lektorat języka polskiego Wydziału Humanistyczno-Pedagogicznego Uniwersytetu Chmielnickiego otrzymał pomoc w organizacji szkolenia dla nauczycieli zaczynających nauczanie języka polskiego. Kulturalno-Oświatowe Centrum im. Kornela Makuszyńskiego otrzymało dofinansowanie na udział nauczycieli w konferencji „Oświata w Polsce, Czechach, na Litwie i na Ukrainie”, wizytę studyjną w Bytomiu pn. „Developing Professional Skills by In-service Training for New Teachers”, organizowaną przez wydział edukacji, oraz na udział w kursach przygotowujących do egzaminu certyfikacyjnego z języka polskiego jako obcego w Krakowie. Parafia św. Piotra i Pawła w Równem dzięki dotacji zorganizowała warsztaty języka polskiego dla 80 osób i umożliwiła tej grupie wycieczkę do Lwowa. Kulturalno-Oświatowe Centrum im. Kornela Makuszyńskiego Wspólnoty Polskiej Miasta Stryja zorganizowało letnią szkołę języka i kultury polskiej.

Fundacja „Semper Polonia” działa na rzecz rozwoju oświaty polonijnej i polskiej poza granicami, realizując własne programy. Głównym celem

28 „Szansa dla maturzystów”

29 Warsztaty ekonomiczne

programu „Ex Libris Poloniae” jest wzbogacanie i tworzenie nowych księgozbiorów w pracowniach polonistycznych, szkołach polskich, instytucjach polonijnych, bibliotekach publicznych, polskich parafiach oraz klubach polonijnych w większych skupiskach Polonii na świecie, a także wyposażanie tych instytucji w pomoce dydaktyczne, sprzęt audio-wizualny i komputerowy. Placówki te pełnią rolę centrów oświaty i kultury polskiej. W związku z dużą falą polskiej migracji zarobkowej od kilku lat w krajach Europy Zachodniej powstają nowe organizacje polonijne, które starają się prowadzić naukę języka polskiego oraz działalność kulturalną bez podstawowej bazy dydaktycznej. Fundacja stara się w ramach programu „Ex Libris Poloniae” pomagać w ich wyposażeniu. W 2010 r. fundacja, wykorzystując dotacje z budżetu Kancelarii Senatu RP, przekazała dary do szkół i organizacji polonijnych, a także pracowni polonistycznych w 25 krajach.

Programem „Szansa dla maturzystów” w roku 2010 objęto 800 osób z 11 państw. Jest skierowany do młodzieży polskiego pochodzenia, która kończy szkołę średnią z dobrymi wynikami w nauce i pragnie kontynuować naukę na studiach wyższych w kraju swojego zamieszkania. Udział w kursach „Szansa dla maturzystów” daje możliwość usystematyzowania i utrwalenia wiedzy zdobytej w szkole średniej, pozwala na zdanie egzaminów maturalnych z jak najwyższą oceną, a tym samym zwiększa szanse podczas rekrutacji na wyższe uczelnie. [28]

Program stażowy dla stypendystów Fundacji „Semper Polonia” i absolwentów szkół wyższych aktywnie działających na rzecz Polonii ma pomóc im wejść na rynek pracy. Zadanie fundacji to nawiązanie kontaktu z czołowymi polskimi firmami, organizacjami i instytucjami, w których stypendyści biorący udział w programie stażowym mogliby zdobyć doświadczenie zawodowe. Efektem programu stażowego są propozycje zawodowe złożone praktykantom. Większość kandydatów aplikujących na staż to studenci.

W 2010 r. Fundacja „Semper Polonia” po raz trzeci zorganizowała warsztaty ekonomiczne dla byłych i obecnych stypendystów zainteresowanych przedsiębiorczością i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. Do udziału w szkoleniu zakwalifikowano 24 studentów i absolwentów z Białorusi, Czech, Litwy, Ukrainy i Rosji. Celem warsztatów było przekazanie studentom i absolwentom umiejętności i wiedzy dotyczącej gospodarki, które umożliwią im tworzenie firm zdolnych do konkurencji na krajowych i zagranicznych rynkach. [29]

W 2010 r. fundacja zorganizowała też II edycję warsztatów informatycznych, przeznaczonych dla studentów i absolwentów polskiego pochodzenia, zainteresowanych projektowaniem i administrowaniem stronami internetowymi oraz portalami społecznościowymi.

Po raz drugi fundacja realizowała program finansowania kursu języka polskiego na Wydziale Języków i Literatur Słowiańskich Uniwersytetu w Toronto. Programem objęto 300 osób. W 2010 r. fundacja nawiązała współpracę z Wydziałem Germanistyki i Sławiastyki Uniwersytetu Manitoba w Winnipeg (w Kanadzie), gdzie realizowany jest program finansowania kursu języka polskiego i kultury polskiej. Uniwersytet Manitoba to największa uczelnia akademicka centralnej Kanady, w której studiuje 30 tys. osób. Lektorat języka polskiego istnieje tam od lat 50. i jest częścią Wydziału Germanistyki i Sławiastyki oraz programu „Central and East European Studies”. Uczelnia współpracuje z uniwersytetem Winnipeg. Na podstawie umowy międzyuczelnianej studenci uczą się języka polskiego na Uniwersytecie Manitoba lub podczas kursów języka polskiego w Polsce. Pomoc finansowa, jaką przyznał Senat RP po wizycie w Winnipeg delegacji Senatu z marszałkiem Bogdanem Borusewiczem, wzmocniła obecność Polaków na największym uniwersytecie prowincji Manitoba oraz umożliwiła lepszą promocję polskiej kultury w środowiskach polskim i kanadyjskim.

Fundacja, korzystając z dotacji z budżetu Kancelarii Senatu, wspólnie z Urzędem Miejskim, Starostwem Powiatowym, Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Łowiczu oraz Fundacją Polska Siatkówka, zorganizowała II Festiwal Siatkówki Drużyn Polonijnych oraz Miast Partnerskich Łowicza i Ziemi Łowickiej. Do rywalizacji przystąpiło 21 drużyn siatkarskich, w tym 12 polonijnych z Austrii, Białorusi, Litwy, Łotwy, Niemiec i Włoch. Finały odbyły się 3 lipca 2010 r., triumfowały w nich polonijne drużyny Sokoła Grodno. [30]

30 Festiwal siatkówki w Łowiczu

31 Złot animatorów sportu

32 Bieg z okazji Święta Konstytucji 3 Maja

W sierpniu 2010 r. w Sztutowie na Mierzei Wiślanej odbywał się Międzynarodowy Złot Młodzieżowych Animatorów Sportu, którego organizatorami były Elbląski Szkolny Związek Sportowy i Fundacja „Semper Polonia”. W zlocie uczestniczyła młodzież z Białorusi, Czech, Litwy, Łotwy i po raz pierwszy z Ukrainy, a także dzieci i młodzież reprezentująca 18 szkół podstawowych i gimnazjalnych z Polski. Uroczystego otwarcia na boisku „Orlik” przy zespole szkół w Sztutowie dokonał senator Andrzej Szewiński. [31]

1 maja 2010 r. w Niemenczynie odbyły się IV Międzynarodowe Biegi z okazji Święta Konstytucji 3 maja. Uczestniczyło w nich ponad 500 zawodników reprezentujących szkoły z Białorusi, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy i Ukrainy, a także 20-osobowa grupa młodych sportowców z Klubu Olimpijczyka w Racocie. Gospodarze imprezy nawiązali do historii biegów, a także przypomnieli wspólne tradycje Polski i Litwy związane ze Świętem Konstytucji 3 maja. [32]

Caritas Polska w Warszawie od lat organizuje letnie pobyty dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia mieszkających poza krajem. W roku 2010 Senat dofinansował działania Caritasu kwotą 1 615 400 zł.

Podobne wsparcie Senatu otrzymało **Stowarzyszenie „Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza” w Warszawie** – realizator programu „Ruch rzeźbi umysł, serce i ciało – 2010”, parafiad archidiecezji lwowskiej, wileńskiej, diecezji grodzieńskiej, międzynarodowej parafiady w Warszawie, a także organizator pobytu edukacyjnego dla młodzieży polskiej i polonijnej na Ukrainie.

Stowarzyszenie „Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna” w Gorzowie Wlkp. wykorzystało otrzymane środki na organizację Letniej Akademii Demokracji Obywatelskiej dla studentów ze Wschodu uczących się w Polsce.

PROMOWANIE KULTURY POLSKIEJ I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO POZA GRANICAMI KRAJU

W 2010 r. dotacje z budżetu Kancelarii Senatu RP na promocję i upowszechnianie dorobku kultury polskiej w środowiskach polskich i polonijnych poza krajem wyniosły 8 486 721,55 zł – 14% kwoty wydanej na realizację zadań programowych. Warto podkreślić, że środowiska polskie i polonijne gremialnie odpowiedziały na apel Prezydium Senatu RP o uczczenie 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina, wyrażony w jednym z uchwalonych priorytetów. Muzyka Chopina rozbrzmiewała na wszystkich kontynentach przez cały rok dzięki środowiskom polskim i polonijnym. We wspieraniu inicjatyw związanych z Rokiem Chopinowskim uczestniczyło wiele organizacji pozarządowych.

Działania **Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”** w sferze promocji kultury i ochrony dziedzictwa narodowego służą dokumentowaniu polskich śladów na obczyźnie, ochronie polskich zabytków poza granicami kraju, popularyzowaniu polskiej kultury i tradycji za granicą oraz promowaniu dorobku artystycznego Polonii w kraju. Stowarzyszenie wspiera również polonijne instytucje kulturalne.

W Ameryce Północnej dofinansowano w roku 2010 – w związku z obchodami 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina – konkursy pianistyczne, w których udział wzięli artyści z Polski, Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Największą imprezą kulturalną we Francji, organizowaną dzięki dotacji Senatu RP, tradycyjnie było VIII Doroczne Święto Polonii Północnej Francji „Rynek en Fete” przygotowane przez Dom Polski w Henin-Beaumont. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” wsparło również projekt kulturalny „Chopin Correspondances” (seria konferencji, projekcje filmowe, wystawy, koncerty muzyczne, spektakle teatralne), zorganizowany przez Stowarzyszenie „Tydzień Polski w Tuluzie”. Pomocą finansową objęto też Bibliotekę Polską w Paryżu.

Do najciekawszych i najważniejszych imprez kulturalnych, które w 2010 r. odbyły się w Niemczech, trzeba zaliczyć Młodzieżowy Festiwal Filmowy – „Polen ist cool”, zorganizowany w Berlinie. Trzydniowy przegląd miał na celu zachęcenie młodzieży polskiej urodzonej w Niemczech do aktywnego uczestnictwa w tworzeniu kultury polskiej i identyfikacji z Polską oraz podniesienie rangi Polaka w Niemczech przez popularyzację wiedzy o Polsce.

W ramach wspierania działalności kulturalnej Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” na Litwie dofinansowało XIV Międzynarodowy Festiwal Szkolnych Zespołów Teatralnych w Wilnie (brało w nim udział 895 osób).

Organizacja Wyższej Użyteczności Publicznej – Inicjatywa na rzecz Rozwoju Kultury „Znad Wili” otrzymała dotację na zorganizowanie przedsięwzięcia pt. „Maj nad Wilią”. Tematem przewodnim tegorocznych spotkań poetyckich był „Grunwald znaczący Żalgiris. Potyczki o kulturę”. Pod taką nazwą odbyła się również konferencja.

Na Ukrainie wsparcie otrzymali m.in. organizatorzy: XI Dni Kultury Polskiej w Berdyczowie, IV Międzynarodowego Festiwalu Polskiej Kultury Ludowej „Akermański polonez 2010”, Festiwalu Kultury Polskiej „Słowiańskie spotkania”, Dni Kultury Polskiej w Sławucie. W każdej z tych imprez wzięło udział 400–600 osób. W filharmonii lwowskiej, w ramach obchodów 200. rocznicy urodzin Fryderyka Chopina, odbył się koncert, który przybliżył słuchaczom zarówno twórczość Chopina, jak jego uczniów: K. Mikulego, M. Sołtysa, kompozytorów urodzonych i działających we Lwowie.

W Rosji na uwagę zasługują uroczystości zorganizowane przez Orenburską Obwodową Społeczną Organizację Kulturalno-Oświatową Centrum „Czerwone Maki”, która w związku z rocznicą urodzin Fryderyka Chopina zorganizowała: cykle koncertów wybitnych pianistów, absolwentów i studentów uczelni muzycznych w Orenburgu, cykl wykładów o życiu

i twórczości Chopina, konkurs o tematyce chopinowskiej w szkołach muzycznych Orenburga i młodzieżowy konkurs pianistyczny.

Do najważniejszych imprez kulturalnych Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w kraju należy zaliczyć Forum Polonijnych Przedstawicieli Kultury i Ruchu Artystycznego, zorganizowane 8–13 października 2010 r. w Rzeszowie. Wzięło w nim udział 120 osób z 21 państw. Marszałek Bogdan Borusewicz w liście do uczestników forum wyraził nadzieję, że to spotkanie „przyczyni się do wymiany doświadczeń i nawiązania nowych kontaktów, a także pozwoli na wypracowanie ciekawych form prezentacji dorobku artystycznego Polonii na miarę wyzwań XXI wieku”. W programie znalazły się obrady plenarne i panele dyskusyjne poświęcone: roli Polonii w upowszechnianiu kultury polskiej poza granicami kraju, kulturowej misji Kościoła polskiego wśród Polonii i rodaków na emigracji i wygnaniu, działalności artystów polonijnych. Odbyły się też imprezy kulturalne, m.in. spektakl „Dobry wieczór, monsieur Chopin”. Rezultatem forum było zgłoszenie szeregu postulatów adresowanych do środowisk polonijnych, władz państwowych, instytucji centralnych, Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” i Episkopatu Polski. [33]

Kolejnym ważnym wydarzeniem było IV Letnie Polonijne Studium Choreograficzne w Rzeszowie. Zajęcia dydaktyczne odbywały się w lipcu. Wzięły w nich udział 74 osoby z 17 krajów. Po 800 godzinach zajęć z 64 przedmiotów uczestnicy byli zobowiązani napisać pracę dyplomową. [34]

W Koszalinie odbyły się tradycyjne polonijne warsztaty chórne i festiwal chórów polonijnych. Do udziału w warsztatach zakwalifikowano 10 chórów (184 śpiewaków) z 10 krajów. Odbył się przegląd chórów polonijnych, które koncertowały w 11 miejscowościach województwa zachodniopomorskiego. Wysłuchało ich ponad 1000 osób. Imprezą finałową był koncert galowy „Polonia w sercu śpiewa” poświęcony jubileuszowi 40-lecia polonijnego śpiewania w Koszalinie. [35–36]

W Pile i Jastrowiu odbył się XXI Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie spotkania”. Wzięły w nim udział 32 zespoły z Ukrainy, Słowacji, Rumunii, Węgier, Serbii i Polski (790 wykonawców). Festiwalowe występy obejrzało łącznie 8000 widzów. [37]

Największą imprezą chopinowską były zorganizowane w Warszawie w dniach 10–24 lipca 2010 r. II Letnie Warsztaty Pianistyczne „Grać Chopina”. Wzięło w nich udział 9 osób – wybrani wcześniej

33 Forum Polonijnych Przedstawicieli Kultury

34 IV Letnie Polonijne Studium Choreograficzne

35 Przegląd chórów polonijnych

36 Polonijne śpiewanie w Koszalinie

utalentowani młodzi muzycy polskiego pochodzenia z Białorusi, Czech, Litwy, USA i Polski. Uczestnicy odbyli lekcje z prof. Joanną Maklakiewicz, wykładowcą Uniwersytetu Muzycznego F. Chopina, wzięli udział w warsztatach aktorskich i koncertach. 10 koncertów chopinowskich w ogrodach Domu Polonii w Warszawie wysłuchało około 1000 osób. [38–39]

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, realizując zadania programowe o tym charakterze, stawia sobie za cel dokumentowanie i ocalenie polskiego dziedzictwa kulturalno-historycznego na Wschodzie, przybliżanie go polskim środowiskom na Wschodzie i Polakom w kraju oraz zapewnienie naszym rodakom żyjącym poza granicami kraju udziału w życiu kulturalnym w Polsce.

We współpracy ze Związkiem Polaków na Białorusi w Brześciu fundacja zrealizowała projekt „Drogami Związku Obrońców Wolności”. Celem projektu było dotarcie do członków ZOW i uzyskanie informacji na temat jego aktywności na terenie Kobrynia i Brześcia w walce z reżimem komunistycznym, wzbogacenie historii lokalnej społeczności o mało znane zdarzenia i fakty, opracowanie źródeł historycznych, zdobycie umiejętności samodzielnego oceniania zdarzeń z przeszłości danego regionu. Realizując projekt, nawiązano kontakty z żyjącymi członkami organizacji przebywającymi na emigracji (w Kanadzie i USA), przeprowadzono kwerendę w archiwum IPN w Lublinie, przygotowano do druku materiały historyczne opublikowane w pismach organizacji polskiej mniejszości na Białorusi, napisano scenariusz filmu dokumentalnego oraz zorganizowano konferencję „Opowiem Ci o wolnej Polsce”.

Również na Białorusi w Mołodecznie i Mińsku fundacja, we współpracy z ZPB, zorganizowała VI Międzynarodowy Festiwal „Białe Skrzydła”. Uczestniczyło w nim około 320 osób, w tym zespoły z Ukrainy, Rosji, Polski, Litwy. Celem projektu było zintegrowanie środowisk animatorów kultury, popularyzacja dorobku polonijnych zespołów muzycznych.

Centrum Kultury Rejonu Solecznickiego na Litwie otrzymało pieniądze na organizację warsztatów malarskich i rzeźbiarskich dla artystów z Litwy, Polski, Łotwy, Estonii, Białorusi, Ukrainy i Rosji. Finał warsztatów stanowiły wystawa i katalog prac. Po raz czwarty zorganizowano też spotkanie plenerowe „Malarska Ściana Wschodnia”. Centrum Kultury Polskiej na Litwie im. St. Moniuszki w Wilnie otrzymało pomoc w organizacji XVIII Festiwalu Kultury Polskiej „Pieśń znad Wilii”, w którym udział wzięły 24 zespoły. Komitet Opieki nad Starą Rossą otrzymał wsparcie na założenie strony internetowej z informacjami

o cmentarzu Na Rossie, renowacji około 50 pomników, ewidencji pochowanych na cmentarzu wojskowym oraz ze zdjęciami i życiorysami zmarłych.

„Kurier Galicyjski” ze Stanisławowa na Ukrainie otrzymał środki na organizację międzynarodowej konferencji w ramach obchodów 90. rocznicy podpisania porozumienia Piłsudski-Petlura i wyprawy kijowskiej. Przygotowano szereg seminariów połączonych z prezentacją wystawy poświęconej temu wydarzeniu. Wystawę pokazywano w Lublinie, Warszawie, Uniowie, Lwowie, Kamieńcu Podolskim, Stanisławowie, Mościskach. Punktem kulminacyjnym była konferencja w Stanisławowie „Stosunki polsko-ukraińskie dzisiaj. Reset czy kontynuacja”. Integralną część stanowił okrągły stół historyków polskich i ukraińskich. Polskie Towarzystwo Naukowe w Żytomierzu, dzięki dotacji, zorganizowało III Konkurs Zespołów Kameralnych im. I.J. Paderewskiego w filharmonii w Żytomierzu.

Fundacja „Semper Polonia” wykorzystała dotacje Senatu na wsparcie Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. Działalność tej placówki polega na gromadzeniu, przechowywaniu, opracowywaniu i konserwacji zbiorów oraz organizowaniu wystaw, wykładów, sympozjów, koncertów, a także na działalności redakcyjno-wydawniczej. Instytut odgrywa istotną rolę w badaniach najnowszej historii i kształtowaniu wizerunku Polski w świecie. Popularyzuje w USA wiedzę o Polsce. 23 maja 2010 r. w salach Konsulatu Generalnego RP w Nowym Jorku instytut zorganizował sympozjum naukowe „Ignacy Paderewski – Polak, artysta, dyplomata”. Obradom towarzyszył koncert muzyki Paderewskiego i Chopina upamiętniający rocznice urodzin obu wielkich kompozytorów.

Dzięki dotacji Senatu fundacja wsparła również Polski Instytut Naukowy w Nowym Jorku. Umożliwiło to osiągnięcie kolejnego etapu w opracowaniu i komputeryzowaniu zbiorów (około 40 tys. pozycji) biblioteki PIN pełniącej funkcję ośrodka informacji o historii Polski i o życiu Polaków w USA. Skarbami biblioteki są kolekcje Jana Lechonia i Bohdana Pawłowicza.

Fundacja „Oświata Polska za Granicą” dofinansowała m.in.: koncerty organowe „Trzy polonezy” w parafiach polskich w Chicago, Rok Chopinowski w Wilnie, koncerty organizowane przez Włosko-Polskie Towarzystwo Fryderyka Chopina, konkurs chopinowski polonijnych talentów wokalnych w Abakanie na Syberii. Fundacja pokryła też część kosztów funkcjonowania Biblioteki Polskiej w Brukseli, uzupełniała polskie księgozbiory w bibliotekach, stowarzyszeniach i szkołach za granicą. Wszystkie te przedsięwzięcia były możliwe dzięki dotacjom Senatu RP.

37 „Bukowińskie spotkania”

38 Warsztaty pianistyczne „Grać Chopina”

39 Koncert w ogrodzie Domu Polonii w Warszawie

KSZTAŁTOWANIE POSTAW OBYWATELSKICH W ŚRODOWISKACH POLONIJNYCH I POLSKICH

Na wspieranie tych działań w roku 2010 z budżetu Kancelarii Senatu RP wykorzystano 3 161 908,15 zł.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” organizowało i wspierało obchody rocznic i świąt narodowych, a także przeprowadzało i dofinansowało szkolenia liderów polonijnych. Dla zaktywizowania młodzieży polonijnej pomocą objęto organizacje młodzieżowe i harcerskie.

W Ameryce Północnej stowarzyszenie wsparło Polsko-Amerykańską Konferencję Liderów Młodzieży: „Quo Vadis II: Budowanie pomostów, tworzenie liderów”, co zbiegło się z obchodami Dnia Polonii. Spotkanie młodzieży polskiego pochodzenia z całej Ameryki Północnej, w którym wzięło udział również

starsze pokolenie Polonii i honorowi goście z Polski, z marszałkiem Bogdanem Borusewiczem odbyło się 7–9 maja 2010 r. w Windsor, w kanadyjskiej prowincji Ontario. Była to okazja do dyskusji na tematy istotne dla Polski, Kanady, Stanów Zjednoczonych oraz do wymiany poglądów, doświadczeń na temat roli i możliwości rozwoju oraz działań podejmowanych głównie przez młode pokolenie Polonii amerykańskiej. Na konferencję przybyło ogółem 156 delegatów w wieku 18–35 lat. [40]

W Manchesterze odbyła się konferencja środowisk polonijnych „Nasza wspólna przyszłość”, zorganizowana przez Zjednoczenie Polskie w Wielkiej Brytanii oraz Konsulat RP w Manchesterze we współpracy z Wydziałem Konsularnym Ambasady Polskiej w Londynie i Konsulatem Generalnym RP w Edynburgu. W konferencji uczestniczył senator Andrzej Szewiński z Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą. Celem spotkania było nawiązanie współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi Polaków przybyłych na Wyspy Brytyjskie po 2004 r., przedstawicielami polskiej emigracji powojennej, a także reprezentantami brytyjskich władz szczebla lokalnego, brytyjskich związków zawodowych i organizacji pozarządowych. Członkowie organizacji polskich i polonijnych mówili o swoich zamierzeniach, zaprezentowali plany działania. Przedstawiciele polskich władz poinformowali o kompetencjach poszczególnych instytucji współpracujących z migrantami. Reprezentanci brytyjskich organizacji pozarządowych oraz związków zawodowych przedstawili informacje o możliwościach pozyskiwania brytyjskich funduszy na działalność społeczną.

Korzystając z dotacji Senatu, stowarzyszenie wspiera liczne organizacje harcerskie. Na Ukrainie np. opieką objęto hufce „Barć” i „Wołyń”. Pomoc przeznaczono na utrzymanie struktur, działalność programową oraz organizację szkoleń instruktorskich, obozów i zlotów w Polsce i na Ukrainie. W obozach w Polsce wzięło udział ponad 100 harcerzy. Na Białorusi Związek Harcerstwa Polskiego otrzymał dofinansowanie na utrzymanie struktur i wyposażenie. Ponadto zorganizowano w Polsce i dofinansowano na Białorusi obozy, zloty i szkolenia instruktorskie.

Cenną inicjatywą jest tworzenie klubów studentów polonijnych, działających w: Koszalinie, Wrocławiu, Szczecinie, Poznaniu, Toruniu, Krakowie, Gdyni, Katowicach, Łodzi, Rzeszowie, Lublinie. Zrzeszają one kilkaset osób z różnych krajów. Zadaniem klubów jest pomoc środowiskom studentów polonijnych w adaptacji do życia w nowych warunkach (również pomoc w rozwiązywaniu spraw socjalnych), a także

40 Zjazd młodej Polonii amerykańskiej

41 Szkoła liderów

w tym, co wiąże się z budowaniem tożsamości narodowej. Ważne jest też integrowanie polonijnych studentów z polskim społeczeństwem. Podsumowaniem doświadczeń klubów było ogólnopolskie spotkanie studentów polonijnych uczących się w Polsce zorganizowane w Poznaniu. Uczestniczyły w nim reprezentacje 15 środowisk akademickich. Debata koncentrowała się wokół tożsamości narodowej studentów polonijnych i próby odpowiedzi na pytanie: „Kim jestem?”.

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, realizując zadania programowe o tym charakterze, postawiła sobie za cel aktywizację środowisk polskich, służącą uzyskaniu nowych umiejętności i doświadczenia z zakresu działalności społecznej, środowiskowej, organizatorskiej i gospodarczej, podniesieniu rangi polskiej mniejszości w kraju zamieszkania.

Fundacja dofinansowała m.in. VII Światowy Złot „Twierdza” zorganizowany z okazji 100-lecia harcerstwa. W 14-dniowym spotkaniu w Zegrzu udział wzięli harcerze z Australii, Danii, Francji, Kanady, Polski, USA, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Argentyny, Ukrainy, Litwy, Kazachstanu, Białorusi. Młodzież uczestniczyła w obchodach rocznicy Powstania Warszawskiego, grze harcerskiej śladami powstańców, przemarszu do Muzeum Powstania, ognisku z prezydentem elektem, Dniu Sportu, konkursie „Harcerstwo ma talent”.

Fundacja wsparła też organizatorów ogólnopolskiej konferencji studentów polonijnych pt. „Polska inteligencja ze Wschodu – teraźniejszość i perspektywy”. Złożyły się na nią 2 części tematyczne: „Polityka państwa polskiego wobec Polaków na Wschodzie” oraz „Historia i współczesność polskich społeczności na Wschodzie”. Udział w spotkaniu wzięło około 100 osób z Polski, Ukrainy, Litwy. Odbył się też panel dyskusyjny poświęcony kształceniu polskiej inteligencji na Wschodzie, działaniom państwa polskiego w tym zakresie, systemowi stypendiów polonijnych. Pomoc otrzymała także Letnia Młodzieżowa Akademia Przedsiębiorczości „Pomysłowy Dobromir” prowadzona przez Centrum Kulturalno-Oświatowe im. Kornela Makuszyńskiego w Stryju. Celem zajęć była pomoc młodzieży w zrozumieniu i przygotowanie jej do stosowania terminologii społeczno-ekonomicznej w języku polskim oraz do samodzielnego rozwiązywania problemów natury ekonomicznej i społecznej.

Fundacja „Semper Polonia” w 2010 r. zorganizowała VI edycję szkolenia „Szkoła liderów” dla studentów i absolwentów polskiego pochodzenia działających aktywnie w środowiskach młodzieżowych i polonijnych. Podczas zajęć uczestnicy poznali proces powstawania projektu – od momentu przygotowania wniosku do sporządzenia sprawozdania

merytorycznego i finansowego, uzyskali też informacje o źródłach pozyskiwania środków na planowane działania. Szkolenie objęło zagadnienia związane z funduszami unijnymi i możliwością skorzystania z nich. Były też zajęcia dotyczące zakładania i funkcjonowania organizacji pozarządowych w krajach zamieszkania uczestników szkolenia. [41]

UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O POLSCE

Na upowszechnianie wiedzy o Polsce, języku i kulturze oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków w świecie, a w szczególności wspieranie działalności programowej i infrastruktury redakcji radiowych, telewizyjnych, czasopism polonijnych i portali internetowych, w 2010 r. z budżetu Kancelarii Senatu RP wydano 8 950 179,66 zł, tj. 15% wszystkich środków przeznaczonych na zadania programowe. Wspieranie mediów polonijnych to jeden z priorytetów roku.

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” realizowała program, którego celem była pomoc polskim redakcjom prasowym, radiowym, telewizyjnym i polskim organizacjom na Wschodzie poprzez upowszechnianie polskiego słowa drukowanego, mówionego, przesyłanego elektronicznie, umożliwienie dostępu do rzetelnych informacji o wydarzeniach i problemach w miejscach zamieszkania Polaków na Wschodzie i w Polsce. Media – w ocenie fundacji – pełnią istotną funkcję w tworzeniu grup zaangażowanych w życie mniejszości polskiej na danym terenie. Dzięki nim powstają potrzebne na obszarze byłego ZSRR niezależne elity, które nadają ton życiu miejscowych Polaków.

Na Litwie fundacja zrealizowała 35 takich zadań. Wsparto wydawców, redakcje, dziennikarzy, zakupiono sprzęt komputerowy, multimedialny, oprogramowanie, papier, pokryto koszty druku, emisji audycji radiowych i telewizyjnych, administracji portali, szkolenia. Adresatami pomocy byli m.in.: „Tygodnik Wileńszczyzny”, „Kurier Wileński”, Radio „Znad Wilii”, „Nasza Gazeta”, „Magazyn Wileński”, „Izba Informacyjna VilMedia Group”, „Inforum” Polski Ośrodek Informacji w Wilnie. W Czechach pomoc skierowano do 6 organizacji. Wyposażono m.in. redakcje „Głosu Ludu”, „Naszej Gazetki”, miesięcznika „Zwrot”. Na Łotwie dofinansowano emisję i przygotowanie 4 programów telewizyjnych, 2 audycji radiowych i wydawanie 2 czasopism. Na Słowacji pomoc otrzymał wydawca „Monitora Polskiego”. Na Węgrzech fundacja wsparła 4 podmioty, dzięki czemu wydano

zeszyty historyczne, kwartalnik „Głos Polonii”, kwartalnik „Quo vadis”. W Rumunii dofinansowano „Polonusa” i „Małego Polonusa”.

W Rosji fundacja zrealizowała 27 zadań wspierających polonijne media. Najwięcej, bo 81 działań podjętych przez fundację, dotyczyło Ukrainy. Podobnie jak w innych krajach, dotacje z budżetu Kancelarii Senatu wykorzystano na zakup sprzętu, pokrycie kosztów wydawniczych i emisyjnych. Dofinansowano wydawanie około 18 czasopism. Ponadto fundacja, korzystając ze wsparcia finansowego, utrzymuje serwis internetowy, organizuje szkolenia dla dziennikarzy i przedstawicieli polskich środowisk na Wschodzie. We współpracy z fundacją Towarzystwo Demokratyczne Wschód zrealizowało w Falenicy k. Warszawy szkolenie z zakresu tworzenia internetowych wydań czasopism i podstaw warsztatu dziennikarskiego, niezbędnego w przygotowywaniu materiałów do publikacji internetowych. Zajęcia teoretyczne uzupełniono warsztatowymi. W szkoleniu wzięli udział przedstawiciele 13 redakcji prasowych z Ukrainy, Litwy i Białorusi.

W maju 2010 r. odbył się jubileuszowy X Zjazd Stowarzyszenia Dzienników w Językach Mniejszości oraz Językach Regionalnych MIDAS, zrzeszającego 30 dzienników mniejszości narodowych wydawanych w krajach Unii Europejskiej. W zjeździe, zorganizowanym w Domu Kultury Polskiej w Wilnie z inicjatywy polskojęzycznego dziennika „Kurier Wileński” wydawanego na Litwie, wzięli udział przedstawiciele mediów mniejszości narodowych z Finlandii, Rumunii, Słowacji, Czech, Łotwy, Danii, Niemiec, Włoch oraz Hiszpanii. Senat reprezentowała senator Barbara Borys-Damięcka, która przedstawiła relacje polskiego parlamentu z diasporą. Wiele uwagi poświęciła opiece Senatu nad Polakami na Litwie. Przedstawiciele polskiej mniejszości mówili o historii i obecnej

42 Dziennikarze polonijni w Poznaniu

sytuacji społeczno-ekonomicznej Polaków na Litwie, o kondycji szkolnictwa mniejszości narodowych w tym kraju. Podczas tegorocznego zjazdu dyskutowano m.in. o ochronie praw mniejszości narodowych w Europie i o subsydiowaniu prasy.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, korzystając z dotacji z budżetu Kancelarii Senatu, wspiera media polonijne na Zachodzie promujące kulturę polską, popularyzujące wiedzę o Polsce i Polonii, i kształtujące pozytywny wizerunek Polski w krajach zamieszkania.

W 2002 r. stowarzyszenie uruchomiło stronę internetową „Świat Polonii”, która w ciągu kilku lat przybrała postać miniportalu internetowego cieszącego się dużą popularnością (ponad 3,5 mln wywołań miesięcznie) i będącego źródłem wiedzy o Polonii. Portal zyskał na przełomie lat 2009/2010 nową, atrakcyjniejszą szatę graficzną i szereg nowych funkcji.

W Ameryce Północnej pomoc „Wspólnoty Polskiej” otrzymały takie media polonijne, jak: gazeta „Nowy Dziennik” z Nowego Jorku wraz z jego elektroniczną wersją, kwartalnik „Myśl” z Kanady, kwartalnik „Podhalanin” z Chicago, dwutygodnik „Gwiazda Polarna”. Dotację na prowadzenie działalności otrzymała również polonijna telewizja „Polvision”. W Ameryce Łacińskiej pomoc otrzymały: argentyński „Głos Polski” i „Nasza Gazeta” oraz brazylijski „Kurierek” i „Głos Polonii Paulistańskiej”. Wśród mediów polonijnych działających na terenie Niemiec, które skorzystały z pomocy finansowej stowarzyszenia, znalazły się: kwartalnik „Polregio” z Aachen, „Kurier Polonica” z Berlina, Informator Polonijny „Po prostu” z Monachium, kwartalnik „Polonik Monachijski”, audycja polska w Radiu Duisburg International oraz media elektroniczne: serwis internetowy „Polonia Viva” i strona internetowa Związku Polaków w Niemczech. Wśród mediów polonijnych w Wielkiej Brytanii najszerszą działalność wydawniczą prowadziła Polska Fundacja Kulturalna wydająca „Dziennik Polski” i „Tydzień Polski”. Z innych polonijnych tytułów należy wymienić: „Tygodnik Polonijny”, „Gońca Polskiego”, dwutygodnik „Polskie Echo” i półrocznik „Pamiętnik Literacki” wydawany przez Związek Pisarzy Polskich na Obczyźnie. Wydawców wszystkich tytułów, za pośrednictwem „Wspólnoty Polskiej”, wspiera Senat RP.

Fundacja „Semper Polonia” w grudniu roku 2009 uruchomiła portal „luvenum Polonia” adresowany do młodych ludzi polskiego pochodzenia z całego świata, a także do osób zainteresowanych sprawami Polonii. Szczególną kategorię użytkowników stanowią stypendyści fundacji, dla których przeznaczone

są specjalne zakładki strony www.iuue.pl. Od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r. portal zdobył ponad 17 tys. użytkowników, którzy dokonali niemal 296 tys. odsłon strony głównej i podstron portalu. Zanotowano odwiedziny internautów z 82 krajów.

Małopolskie Forum Współpracy z Polonią w Tarnowie – przy wsparciu finansowym Senatu, MSZ, samorządów i firm prywatnych – co roku organizuje spotkania dziennikarzy polonijnych z całego świata. Celem forum jest promocja gospodarcza, kulturalna i turystyczna kolejnych regionów naszego kraju. Efekt przyjazdu dziennikarzy do Polski to 2,5–3 tys. publikacji w mediach polonijnych. XVIII Światowe Forum Mediów Polonijnych rozpoczęło się 8 września 2010 r. w Tarnowie. Następnie 150 dziennikarzy i wydawców prasy polonijnej z ponad 30 krajów odwiedziło Wielkopolskę.

Na zakończenie forum dziennikarze polonijni spotkali się w Poznaniu z wicemarszałkiem Senatu Markiem Ziółkowskim. Podkreślił on, że media polonijne odgrywają ważną rolę w budowaniu tożsamości narodowej Polaków żyjących poza granicami. Informując o tym, co dzieje się w Macierzy, pomagają podtrzymać więzi Polonii z krajem, kultywować polskie tradycje, wspomagają organizowanie się nowej polskiej emigracji. Zaznaczył, że pisząc i mówiąc o Polsce, uczestnicy forum są najlepszymi ambasadorami naszego kraju na świecie. Wyraził nadzieję, że polonijne media będą spajały polskie środowiska za granicą. Podczas spotkania wicemarszałek wręczył też nagrody.

Laureatką tegorocznej Nagrody „Fidelis Poloniae”, przyznawanej przez Małopolskie Forum Współpracy z Polonią za wybitne zasługi w umacnianiu więzi między Polonią a krajem i promocję Polski w świecie, w kategorii „osoba”, została Bożena Schmid-Adamczyk, kustosz Muzeum Fryderyka Chopina na Majorce. W kategorii „organizacja” nagrodzono Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny w Londynie. [42]

POMOC CHARYTATYWNA

Na ten cel w 2010 r. wydano z budżetu Kancelarii Senatu RP 2 830 806,08 zł.

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, podejmując działania o tym charakterze, miała na celu poprawę bytu materialnego Polaków na Wschodzie. Program adresowany był do osób polskiego pochodzenia zamieszkałych na Wschodzie, które ze względu na wiek, stan zdrowia, ciężkie warunki

bytowe, znalazły się w wyjątkowo trudnym położeniu materialnym. Fundacja wspierała ludzi starszych, dotkniętych chorobą, kombatanów, osoby zasłużone dla organizacji polskich na Wschodzie, animatorów i twórców kultury polskiej, dzieci i młodzież. Szczególnego wsparcia fundacja udzielała nauczycielom języka polskiego w polskich placówkach na Wschodzie.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” udziela wsparcia osobom starszym i kombatanom, którzy mieszkają za wschodnią granicą Polski. Pomaga w zakupie lekarstw i sprzętu medycznego oraz pokrywa koszty badań i zabiegów lekarskich. Udziela ponadto pomocy dzieciom i młodzieży uczęszczającym na zajęcia języka polskiego na Wschodzie, finansując ich dożywianie, zakup pomocy naukowych i dojazdy do szkół. Niezamożni i zdolni uczniowie polskich placówek oświatowych objęci są specjalnymi stypendiami. Wsparcie w postaci zapomóg i wynagrodzeń otrzymują również nauczyciele szkół społecznych.

W 2010 r. Senat RP przeznaczył ponad 625 tys. zł na świąteczną pomoc dla Polaków na Wschodzie. Dzięki temu sfinansowane zostały akcje i inicjatywy podejmowane przez organizacje, stowarzyszenia i fundacje, a nawet klub sportowy. [43–44]

43 Paczki świąteczne

44 Mikołaj z Polski

Fundacja Przyjaciół Wilna i Grodna „Serce dzieciom” w Gdyni od 18 lat zaprasza dzieci polskie z sierocińców na Litwie – ze Szkoły-Internatu nr 3 w Nowej Wilejce, z Domu Dziecka nr 3 w Wilnie, Soclecznikowskiego Domu Dziecka, aby spędziły święta u polskich rodzin na Pomorzu.

SPRAWY POLONII W PRACACH SENATU

Opiekę nad Polonią i Polakami za granicą w imieniu Senatu sprawuje marszałek Senatu. Jego działania wspierają i uzupełniają: wicemarszałkowie, Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, szef Kancelarii Senatu oraz Biuro Polonijne.

Marszałek Senatu, wicemarszałkowie i senatorowie w kontaktach międzynarodowych reprezentują interesy Polonii. Podczas wizyt zagranicznych w krajach, w których żyje polska diaspora, marszałek i senatorowie interesują się sprawami naszych rodaków. Spotykają się z przedstawicielami Polonii, zachęcają do kontaktów z Macierzą. Przy okazji oficjalnych wizyt gości z zagranicy w Senacie poruszane są kwestie polskiej mniejszości narodowej. Ponadto marszałek, wicemarszałkowie i senatorowie inspirują, patronują i uczestniczą w wydarzeniach polonijnych w Polsce i na całym świecie. Ważnym zadaniem jest także upowszechnianie w kraju wiedzy o naszych rodakach na świecie, przybliżanie ich historycznego dorobku i obecnych osiągnięć.

Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą inicjuje rozwiązania legislacyjne potrzebne Polakom pozostającym poza granicami. Do tej komisji trafiają projekty ustaw dotyczące Polonii. Troską komisji jest dbałość o utrzymanie więzi Polaków i osób polskiego pochodzenia zamieszkałych za granicą z krajem. Komisja interesuje się ich sytuacją prawną, inicjuje i koordynuje współpracę środowisk polonijnych i polskich na świecie. Dbą również o ochronę dziedzictwa polskiej kultury poza granicami, zabiega o utrwalenie tożsamości narodowej Polaków, m.in. poprzez wspieranie polonijnej działalności edukacyjnej. Komisja opiniuje wnioski organizacji pozarządowych o zlecenie zadań na rzecz Polonii.

W dyspozycji szefa Kancelarii Senatu pozostają środki budżetowe na pomoc dla Polonii i Polaków poza granicami. Wykonując decyzje Prezydium Senatu, szef Kancelarii Senatu zawiera z organizacjami pozarządowymi umowy zlecające zadania, czuwa nad prawidłowością ich realizacji i rozliczaniem przyznanych dotacji.

Biuro Polonijne Kancelarii Senatu zajmuje się kontaktami roboczymi ze środowiskami polonijnymi. Tutaj wpływają wnioski o zlecenie zadań w zakresie opieki nad Polonią, tu następuje ich wstępna ocena. Przeprowadzana jest analiza i kalkulacja kosztów zadania. Biuro Polonijne przygotowuje dokumenty rozpatrywane następnie przez Zespół Finansów Polonijnych, Komisję i Prezydium Senatu. Biuro Polonijne zajmuje się codziennymi kontaktami ze środowiskami polonijnymi, urzędami i organizacjami działającymi na rzecz Polonii w kraju. Zapewnia pomoc w organizacji wydarzeń polonijnych w kraju i poza granicami.

POLONIJNA RADA KONSULTACYJNA

Od 2002 r. przy marszałku Senatu działa Polonijna Rada Konsultacyjna. Powoływana jest na czas kadencji. To organ doradczy marszałka w sprawach Polonii i Polaków za granicą. Stanowi oficjalne forum współpracy między Senatem a przedstawicielami największych organizacji polonijnych. Rada wypowiada się w sprawie najistotniejszych dla Polonii kwestii. Określa potrzeby społeczności polskiej żyjącej poza granicami przez opiniowanie kierunków działania oraz priorytetów finansowania zadań państwowych dotyczących opieki nad Polonią na poszczególne lata.

Posiedzenie Polonijnej Rady Konsultacyjnej w 2010 r. odbyło się w październiku. Przedstawiciele organizacji i środowisk polonijnych z całego świata, wspólnie z przedstawicielami Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Edukacji Narodowej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dyskutowali o nowych formach współpracy z młodą generacją emigracji oraz o kształtowaniu nowoczesnego wizerunku Polski poza granicami. Przedstawiciel MSZ zapowiedział utworzenie interaktywnego portalu – atlasu Polonii, który ma być bazą polskiej obecności za granicą, ma umożliwiać kontakty między osobami i organizacjami oraz dostarczać informacji. Zwracano uwagę na potrzebę nawiązania współpracy z liczną nieorganizowaną i rozproszoną Polonią, rozszerzenia współpracy z Polakami na Wschodzie i pomocy w budowaniu pozycji Polonii w krajach zamieszkania. Ze strony Polonii przedstawiciele władz polskich oczekują poparcia polskiej polityki zagranicznej i udziału w promocji Polski. Omówiony został także nowy model oświaty polskiej za granicą. Szkoły mają być przekształcone w szkoły tzw. uzupełniające, które wydawać będą certyfikaty znajomości języka polskiego.

Marszałek Senatu wraz z Polonijną Radą Konsultacyjną uczestniczyli w obchodach 20-lecia Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. W siedzibie stowarzyszenia marszałek odsłonił tablice pamiątkowe poświęcone pamięci prezesów „Wspólnoty Polskiej”: śp. prof. Andrzeja Stelmachowskiego i śp. Macieja Płażyńskiego, który zginął w katastrofie lotniczej pod Smoleńskiem. [45]

W skład Polonijnej Rady Konsultacyjnej wchodzi:

Andrzej Alwast – prezes
Rady Naczelnej Polonii Australijskiej
i Nowozelandzkiej,

Andżelika Borys – prezes
Związku Polaków na Białorusi,

Emilia Chmielowa – prezes
Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie,

André Hamerski – prezes
Centralnej Reprezentacji Wspólnoty
Brazylijsko-Polskiej „Braspol”
na stan Rio Grande do Sul,

Józef Kwiatkowski – prezes
Stowarzyszenia Nauczycieli Polskich na Litwie
„Macierz Szkolna”,

Władysław Lizoń – prezes
Kongresu Polonii Kanadyjskiej,

Jan Mokrzycki – prezes
Zjednoczenia Polskiego w Wielkiej Brytanii,

Tadeusz A. Pilat – prezydent
Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych,

Aleksander Sielicki – przewodniczący
Regionalnej Organizacji Polskie Centrum
Narodowo-Kulturalne „Jedność” w Krasnodarze,

Władysław Zachariasiewicz – działacz
polskiej emigracji niepodległościowej
w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej.

ZESPÓŁ DORADCÓW MARSZAŁKA SENATU DS. MIGRACJI EKONOMICZNEJ OBYWATELI POLSKICH DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ

Zespół doradców przy marszałku Senatu został powołany uchwałą Prezydium Senatu z 22 czerwca 2007 r. jako organ opiniotwórczo-doradczy. Do jego zadań należy wyrażanie opinii w sprawie procesów i zjawisk towarzyszących migracji ekonomicznej obywateli polskich do państw członkowskich Unii Europejskiej oraz o kierunkach działania Senatu w sprawach związanych z tą migracją. [46]

Posiedzenie zespołu odbyło się w grudniu 2010 r. Zastanawiano się, jak pomóc Polakom, którzy zdecydują się migrować do Niemiec po 1 maja 2011 r., kiedy Niemcy i Austria zniosą wszelkie ograniczenia dotyczące swobody przepływu pracowników. Kraje te wprowadziły ograniczenia po rozszerzeniu UE w 2004 r. Marszałek Bogdan Borusewicz podkreślił, że doświadczenia polskich migrantów z Wielkiej Brytanii i Irlandii mogą być pomocne Polakom, którzy zechcą migrować do Niemiec. Według członków zespołu ważne jest doprowadzenie do kontaktów starej i nowej emigracji, informowanie, jakie prawa mają pracownicy i jak je egzekwować, organizowanie struktur, które będą bronić ich praw. Niezbędne są szkolenia dla środowisk polonijnych pod kątem pozyskiwania pieniędzy z funduszy unijnych w krajach zamieszkania. Wskazywano na potrzebę dalszego organizowania punktów informacyjnych i pomocy psychologicznej.

45 Odsłonięcie tablicy w SWP

46 Obrady zespołu ds. migracji

W spotkaniu uczestniczyli członkowie zespołu doradców: prof. Marek Okólski – dyrektor Ośrodka Badań nad Migracjami UW, doc. Marek Kupiszewski – członek Komitetu Nauk Demograficznych PAN, dr Paweł Kaczmarczyk – członek zespołu Ośrodka Badań nad Migracjami UW, prof. Krystyna Iglicka – Wyższa Szkoła Handlu i Prawa, Helena Miziniak – prezydent honorowy Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych, Maciej Bator – prezes Stowarzyszenia Polskiego w Irlandii Północnej.

WYDARZENIA POLONIJNE

• W marcu 2010 r. Senat RP został nagrodzony przez Związek Polaków na Litwie Złotą Odznaką za zasługi w krzewieniu polskości na Litwie. Wyróżnienie to wręczył marszałkowi Senatu Bogdanowi Borusewiczowi prezes ZLP Michał Mackiewicz. Podczas spotkania działacze ZLP przedstawili informację o działalności związku, swoich sukcesach i problemach nurtujących środowisko Polaków na Litwie. Polacy stanowią najliczniejszą mniejszość narodową na Litwie. W tym kraju mieszka około 235 tys.

47 Władysław Zachariasiewicz

48 Ze zbiorów Władysława Zachariasiewicza

naszych rodaków, co stanowi około 7% ogółu ludności. Rosnąca rola mniejszości polskiej zauważalna jest w życiu politycznym dzięki sukcesom w wyborach samorządowych i parlamentarnych polskiej partii – Akcji Wyborczej Polaków na Litwie. Główne problemy polskiej mniejszości na Litwie to: trudna sytuacja szkolnictwa polskiego, brak postępów w dziedzinie zwrotu ziemi na Wileńszczyźnie, kwestia pisowni imion i nazwisk osób należących do mniejszości polskiej oraz polskiego nazewnictwa na obszarach zamieszkałych przez mniejszość polską.

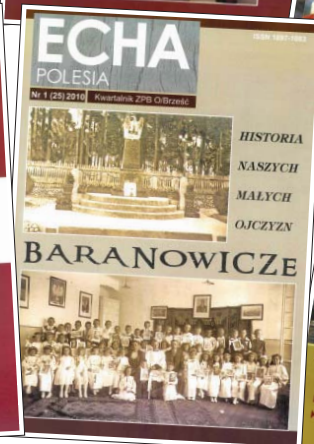
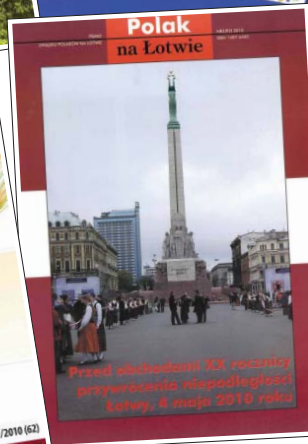
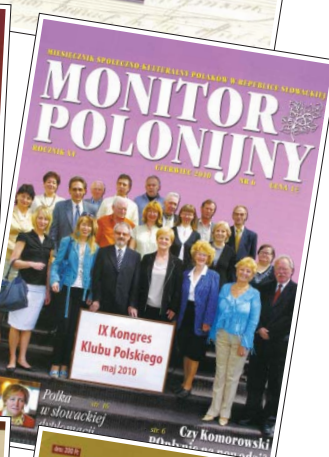
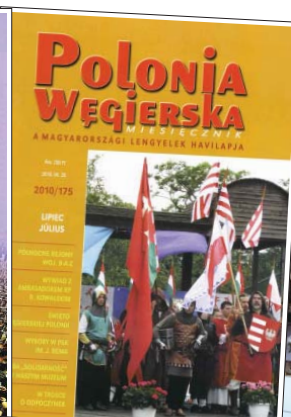
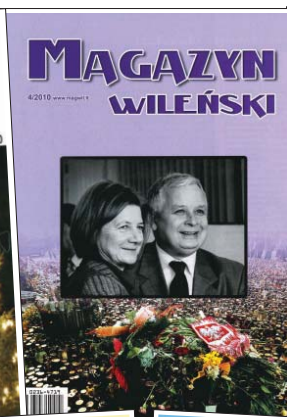
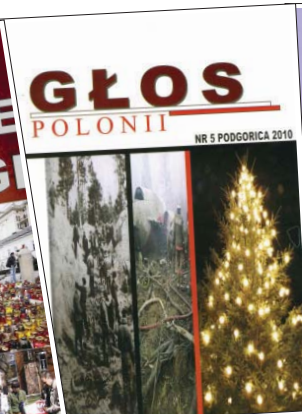
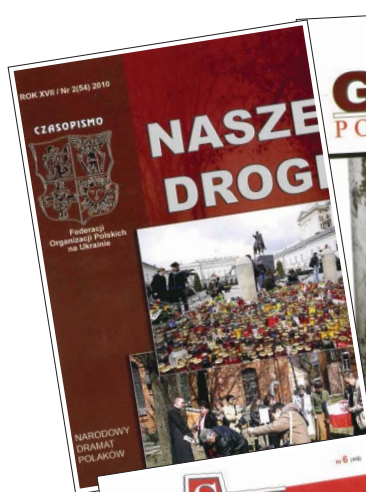
• We wrześniu ostatnim akcentem XVIII Światowego Forum Mediów Polonijnych w Urzędzie Miasta w Poznaniu było spotkanie dziennikarzy z wicemarszałkiem Senatu Markiem Ziółkowskim. Podczas spotkania wicemarszałek wręczył nagrody marszałka Senatu przyznane w konkursie „Mała Ojczyzna to przestrzeń, którą kształtujemy i która nas ukształtowała”. Wicemarszałek Senatu podkreślił, że media polonijne odgrywają ogromną rolę w budowaniu tożsamości narodowej Polaków żyjących poza granicami.

Konkurs związany był z podjęciem przez Senat RP uchwały o ogłoszeniu roku 2010 Rokiem Lokalnej Demokracji. W konkursie brali udział dziennikarze pracujący w mediach polskich i polonijnych.

I nagrodę za reportaż radiowy pt. „Wójt małego Kuwejt” otrzymała Otylia Toboła z redakcji polskiej „Cesky rozhlas” w Ostrawie. Jury nie przyznało II nagrody, natomiast dwie równorzędne III nagrody otrzymali: Edyta Maksymowicz, Walenty Wojniłło i Jan Wierbiel za reportaż filmowy pt. „U steru Wileńszczyzny” przygotowany dla portalu internetowego na Litwie „Wilnoteka” oraz Bożena Bednarek za felieton filmowy pt. „Podlaskie małe ojczyzny” przygotowany dla telewizji polskiej w Białymstoku.

• W październiku w Senacie Władysław Zachariasiewicz, wybitny działacz Polonii amerykańskiej, członek Polonijnej Rady Konsultacyjnej, ostatni żyjący członek Światowego Związku Polaków z Zagranicy „Światpol”, przekazał do Archiwum Akt Nowych w Warszawie swoje archiwalne zbiory. Składają się na nie dokumenty, listy, fotografie obrazujące bogate życie i działalność darczyńcy. Dokumentują m.in. czasy, kiedy Polonia miała duże wpływy w administracji federalnej i stanowej USA, a także przedwojenną działalność „Światpolu”. [47–48]

Marszałek Borusewicz, dziękując za ten dar, podkreślił, że zbiory te są ważnym świadectwem historii. Minister kultury Bogdan Zdrojewski podziękował „za dar, za obecność i przepiękny życiorys, który jest dowodem miłości do Ojczyzny, choć przeważnie z oddali”.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

WYDAWCA: KANCELARIA SENATU RP ■ OPRACOWANIE I REDAKCJA: DZIAŁ PRASOWY KANCELARII SENATU RP ■ PROJEKT GRAFICZNY I DRUK: ARTMEDIA PARTNERS
Fotografie pochodzą ze zbiorów: Archiwum Senatu RP, Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Fundacji „Semper Polonia”, Stowarzyszenia Małopolskie Forum Współpracy z Polonią,
Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii oraz są autorstwa: Józefa Ambrozowicza, Michała Koziczyńskiego, Tomasza Kwiatkowskiego, Romualda Łanczkowskiego,
Pawła Mielcarka, Janusza Ostrowskiego, Jakuba Sucharskiego, Longina Wawrynkiewicza, Marcina Zycha